

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

1 : 2022

Reindriftnytt

Boazodoallo ođđasat

UTGITT SIDEN 1967

Beitekrise denne vinteren i store deler av reindriftnytt i Nordland, Troms og Finnmark. Reinhelsetjenesten - et tilbud til reindriftnytt for å møte fremtidige helseutfordringer. Nye digitale løsninger for reinmerker.

Leder	side 3	
Nytt fra Reindrifftsavtalen for 2022/2023	side 4	
Endringer i forskriftene til reindrifftsavtalen	side 8	
Beitekrise 2021/22	side 10	
Tidslinje for beitekrisen 2021/22	side 10	
Reinhetsetjenesten	side 12	
Nytt veiledningsmaterieil til reindrifften	side 18	
Slaktesesongen 2021/2022	side 22	
Svært god slaktekvalitet på reinsdyrslaktene i inneværende sesong	side 24	
Nye digitale løsninger for reinmerker	side 26	
Reindrifftens utviklingsfond i 2021/2022	side 28	
Foringsforsøk med ny smak på tilleggsfôret, hva valgte reinen?	side 30	
Statens fjellstuer i Finnmark	side 34	

boazodoallo-odđasat : reindrifftsnytt 1:2022

Ansvarlig utgiver:
Landbruksdirektoratet/
Eanandoalldirektoráhtta
Besøksadr.: Løkkeveien 111, 9510 Alta

Avdeling reindrift
Telefon 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

Grafisk produksjon:
Fagtrykk Idé as,
Telefon 78 44 68 00
post@fagtrykkide.no

Bilder uten bildetekst er hentet fra iStock.
Omslag: Forside: Foto Majjen Eira.
Bakside: Majjen Eira

Foto: Torbjørn Tandberg

2022

Nok en vinter med store utfordringer er på hell. For de aller fleste er nå vinterens krise overstått og man er kommet over til sommerbeitene. Denne vinteren har vi i Landbruksdirektoratet samlet all informasjon på en og samme side på våre nettsider. Å ha en slik beredskapsside er ment å gjøre det enkelt å finne frem til informasjon i en presset situasjon. Statsforvalterne har ledet kriseberedskapsutvalgene, der reindriftsutøverne har en viktig rolle. Utøvere stiller med særlig kunnskap om lokale forhold og om utøvelse av drifta. Sammen med statsforvaltere, mattilsynet og oss, har jevnlig møter bidratt til at vi har klart å holde oversikt over utviklingen gjennom vinteren.

Med flere beitekriser i løpet av få år, fremstår det som at driftsforholdene endres som følge av klima. Å ha en nomadisk levevei, innebærer også å være avhengig av klimatiske forhold. Når disse endrer seg, må også tilpasninger gjøres i drifta. Det kan se ut til at endringer og variasjoner kan bli den nye normalen. Det betyr at både daglig drift og beredskap må ta høyde for dette. Hvordan det best kan gjøres, kan gjenspeiles i tiltak over reindriftsavtalen. Det er også av stor betydning at distrikter, siidaer og siidaandeler har dialog om hvordan dette berører og hva som kan gjøres for å håndtere krisene. Egne beredskapsplaner kan være med å skape større trygghet og forutsigbarhet når kriser inntreffer.

I denne utgaven av Reindriftnytt, får du lese om nytt fra reindriftsavtalen. Reinhelseprogrammet er et oppdrag jeg ser frem til å følge. Veterinærinstituttet skal lede arbeidet. Du kan også lese om utvikling av veiledningsmateriell og utvikling av smakelig reinfôr – begge leder av NIBIO.

Vi har jevnlig kontakt med de tre statlige fjellstuene, Jotka, Mollisjok og Ravnastua. I fjor var vi på befaring, i år møter vi oppsitterne i våre lokaler. Selv om moderne kjøretøy gjør det enklere å komme oftere hjem, så er fjellstuene et supplement og en beredskap under vanskelige forhold. Derfor er det flott at vi har god dialog med oppsitterne – slik at vi blir kjent med utfordringer og muligheter som finnes til å bidra til å løse de.

Det siste året har vi jobbet iherdig med digitalisering av reinmerkeregisteret. Det har vært viktig og riktig for oss

at reindriftsutøvere og statsforvalterne har vært med i utviklingsarbeidet. Dere kjenner bruken og behovene best. Samarbeid gir det beste resultatet. Jeg ser frem til at vi skal publisere løsningen i september, løsningen skal fungere på datamaskin og på mobiltelefon. Selv om vi har tett kontakt med utøvere under utvikling, så blir det spennende å få tilbakemeldinger på hvordan dere synes merkeregisteret fungerer.

Landbruksdirektoratet har også jobbet over lang tid med plan for digitalisering av fagsystemene våre. I fjor leverte vi en konseptutredning som danner grunnlag for videre arbeid. Vi har hatt inne en søknad til digitaliseringsrådet for finansiering av nytt system. Den har vi dessverre fått avslag på. Det betyr at vi må finne andre måter å gjennomføre prosjektet på. Det arbeidet er vi i gang med!

Som mange har fått med seg, så skal min familie og jeg flytte til Østlandet. Årsaken er at min yngste sønn har kommet inn på videregående skole på Romeriket – på en linje som bare finnes i sør-Norge. Det er vemodig å forlate en så spennende og interessant jobb. Jeg har lært veldig mye i løpet av disse årene. Det er et privilegium å få følge næringa og dere som lever av og for reindriften. Jeg skal fortsatt jobbe i Landbruksdirektoratet, men i en annen rolle med kontorsted Oslo. Imidlertid er det viktig å presisere at jeg vil være direktør for avdeling reindrift frem til ny direktør er på plass.

Uansett – vi vil sees og høres!

Riktig god sommer fra Liv Berit

Nytt fra reindrifftsavtalen for 2022/2023

Av: Tone Seppola, fagdirektør

Avtalepartene ble 10 februar enig om en ny reindrifftsavtale for 2022/2023. Avtalen har en ramme på 180,0 millioner kroner, som er en økning på 15,5 millioner kroner sammenlignet med fjorårets avtale. Forskriftsendringene trer i kraft 1 juli 2022 og er gjeldende frem til 30 juni 2023.

Direktetilskuddsordningene omtales i et eget innlegg.

Hovedprioriteringer

Avtalepartenes hovedprioriteringer for denne avtalen er direktetilskudd, ivaretagelse av reindriffts arealer, klimatilpasning og beredskap i reindrifften, rekruttering og infrastrukturtiltak. Dette innebærer en betydelig styrking av næringens rammevilkår.

Bruk av mindreforbruk fra avtalen for 2021/2022

Mindreforbruket fra forrige reindrifftsavtale var på totalt 7,5 mill kroner. Disse midlene benyttes til å dekke et anslått merforbruk på de direkte tilskuddene i inneværende avtale. Anslått merforbruk skyldes i hovedsak at prisen per kilo kjøtt økte betydelig fra 2020 til 2021.

Videre ble resterende midler tilført kriseberedskapsfondet, en avsetning til et prosjekt mot hets og rasisme og til et saksbehandlingssystem for NRL.

Prosjekt mot hets og rasisme

Det ble enighet om å gjennomføre et prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindrifftsutøvere. Det er et viktig mål for prosjektet å skape større bevissthet og øke kunnskapsnivået i samfunnet rundt disse problemstillingene. NRL eier prosjektet og engasjerer en prosjektleder til arbeidet. Det opprettes en styringsgruppe med representanter både fra NRL og LMD. NRL leder styringsgruppen. Sluttrapporten legges frem for avtalepartene innen 1. desember i år.

Saksbehandlingssystem for NRL

Det ble i siste års reindrifftsavtale etablert et pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste for arealsaker i NRL. Dette vil gjøre at det må håndteres et stort omfang av henvendelser fra næringen i arealsaker. NRL har derfor behov for et saksbehandlingssystem for å få på plass en velorganisert rådgivningstjeneste, og for å kunne bistå reindrifften i tillegg til nettside som kan brukes aktivt i rådgivningstjenestes kommunikasjon og informasjonsarbeid.

Klimatilpasning og beredskap

Klimatilpasning medfører både endringer i driftsmønsteret og uforutsette hendelser for reindrifften. Hyppige forekomster av låste beiter gir merkostnader og

krever investeringer. Avtalepartene er derfor enige om en betydelig økning av distriktstilskuddet, for å legge til rette for felles investeringer i utstyr som kan bidra til klimatilpasning. Dette sees også i sammenheng med prioriteringen av infrastrukturtiltak og økningen i avsetning til kriseberedskapsfondet.

Videreutvikling av reindriften arealbrukskart

Reindriften arealbrukskart er en del av det offentlige kartgrunnlaget. Kartene skal synliggjøre reindriften arealbruk. Kartene skal være dynamiske og vise den til enhver tid gjeldende arealbruken. Det er reinbeitedistriktene som selv skal sørge for ajourhold av kartdataene, og Statsforvalteren skal kvalitetssikre endringer før de publiseres i kartet. Kartene skal vise reindriften faktiske bruk. Det er enighet om at det nå skal utvikles en teknisk løsning for å synliggjøre beiteområder som er tegnet inn utenfor reinbeitedistrikt. Det skal også utvikles en teknisk løsning for å legge inn svenske samebyers bruk av beiteområdene i Norge, noe som ikke fremkommer av dagens kartløsning.

Grensekryssende reindrift

Konsekvensene av manglende reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige har vært og er en utfordring for norske reineiere. Avtalepartene viderefører

ordningen med tilskudd til utgifter ved føring og flytting. Satsen for tilskudd til føring ble økt i 2022, men satsen for flytting økes nå fra 0,18 til 0,25 kr per rein per km. Videre utvides ordningen med tilskudd til juridisk bistand slik at den også omfatter juridisk bistand til norske reinbeitedistrikter som blir trukket inn i rettsaker om avklaring av rettigheter til sine beiteområder i Norge.

HMS-tjeneste

Det treårige pilotprosjekt-perioden for utvikling og etablering av en HMS-tjeneste er nå avsluttet. HMS-tjenesten har imøtekommet et behov i reindriftnæringen og prosjektet har fungert godt. Avtalepartene ble enige om å etablere HMS-tjeneste som en permanent ordning.

Fagsystemer reindrift

Landbruksdirektoratet er i gang med å digitalisere reindriften forvaltningen. Det er en målsetting å utvikle fullverdig systemstøtte for forvaltningen og løsninger som dekker reindriften utøvernes behov. Et tilfredsstillende fagsystem for reindriften er en avgjørende forutsetning for å bedre kapasitet og sikre effektiv samhandling mellom næring og forvaltning. Gode, digitale fagsystem vil bedre kvaliteten i reindriften forvaltningen, redusere saksbehandlingstid, sikre likebehandling og gjennom dette bidra til å heve kompetansen.

Det settes av en liten del av de totale kostnadene til dette arbeidet i reindriften avtalen, som et engangstiltak.

Ordninger under RUF

Konfliktforebyggende tiltak

Formålet med tilskudd til konfliktforebyggende tiltak er å redusere konflikter mellom reindrift og jordbruk, i tillegg til konflikter mellom reindrift og andre berørte parter. Avtalepartene er enige om at inngjerding av innmark er et sentralt konfliktreduserende tiltak. For å stimulere og legge til rette for flere inngjerdinger, økes tilskuddsandelen nå fra 80 til 90 pst av godkjent kostnadsoverslag. En høyere tilskuddsandel vil også gi mulighet for å sette av midler til framtidig vedlikehold av gjerdene. I enkelte tilfeller vil det ikke være mulig å verken bruke snøskuter eller barmarkskjøretøy for å få drevet reinen ut fra konfliktområdet. For å bistå reineiere i slike situasjoner er avtalepartene enige om at det i særskilte situasjoner kan åpnes for å gi tilskudd til bruk av helikopter, så fremst reindriften ønsker det.

Lærings- og omsorgsbaserte tjenester - Ut på vidda

Ut på vidda ble etablert som en permanent ordning i 2019/2020. Styringsgruppa har utarbeidet en toårig strategiplan som avtalepartene har sluttet seg til. Hovedmålet med «Ut på vidda» er å etablere en tilleggsnæring

Foto: Kim Jacobsen

i reindriften som er lønnsom for reindriftsfamiliene. Videre er det et mål å få etablert godt tilrettelagte tjenester som holder høy kvalitet og som etterspørres av kjøpere. Veien fram til god og lønnsom drift er for de fleste tilbyderne blitt satt på vent på grunn av korona-pandemien. Videre drift og utvikling krever ressurser, engasjement og innsats. Avtalepartene er enige om at det er viktig med økt innsats mot de tilbyderne som allerede er etablert, og at hovedprioriteringen er å styrke og kvalitetssikre disse.

Infrastrukturtiltak

I flere områder er det behov for at reindriftsanlegg rustes opp og tilpasses dagens driftsform. Endringer i driftsmønster og beitebruk på grunn av klimaendringene vil dessuten skape behov for ny og endret infrastruktur. Oppgradert og tilpasset infrastruktur er et viktig tiltak for klimatilpasning. Avtalepartene legger derfor til grunn at infrastruktur skal prioriteres innenfor den rammen som RUF-styret kan disponere.

Distriktsplaner

Det er nå utarbeidet en mal for distriktsplaner, og dette er et godt grunnlag for de distriktene som ikke har distriktsplaner til å få utarbeidet slike planer. Derfor åpnes det nå for tilskudd fra RUF til

utvikling av distriktsplaner for de distrikter som ikke har distriktsplan.

Tilrettelegging for nedsatt funksjonsevne

For reineiere som har behov for tilrettelegging for å delta i reindriftsarbeid vil nå ha mulighet til å søke om midler over RUF. Det utarbeides retningslinjer for et slikt tilskudd.

Utredninger

Mekling

Meklingsbestemmelsen i reindriftsloven er i liten grad er benyttet. Avtalepartene mener at det er viktig å legge til rette for at reindriften skal kunne bruke mekling som et instrument, men at dette instrumentet må utvikles og forbedres for å kunne fungere etter sin hensikt. Det skal derfor gjennomføres en utredning som kan være et grunnlag for å vurdere mekling på lengre sikt i forbindelse med gjennomgang av reindriftsloven. Med dette som utgangspunkt er avtalepartene enige om at Landbruksdirektoratet gjennomfører utredningen der det skal sees nærmere på blant annet tidligere forslag og utredninger knyttet til mekling i reindriften, vurdering av behovet for mekling, hvordan nåværende regler i reindriftsloven benyttes, hvordan legge til rette for mekling

som sikrer en effektiv og ryddig meklingsprosess som har tillit og legitimitet i reindriften. Samt hvordan legge til rette for meklere som både har faglig kompetanse om reindrift og særlig kompetanse på mekling, herunder bruk av eksisterende institusjoner. Utredningen skal ferdigstilles innen 1. desember.

Utvikling av det reindriftsbaserte reiselivet

Avtalepartene er videre enige om å gjennomføre et prosjekt som har som formål å utvikle det reindriftsbaserte reiselivet og økt satsing på kulturformidling basert på reindrift.

Innovasjon Norge skal gjennomføre prosjektet. De skal blant annet se på tiltak for å styrke og utvikle etablerte bedrifter, muligheter og begrensninger i etablering av nye bedrifter knyttet til det reindriftsbaserte reiselivet og kulturformidling basert på reindrift. Videre forslag til klargjøring av regelverket for etablering av det reindriftsbaserte reiselivet og hvordan legge til rette for det reindriftsbaserte reiselivet slik at det ikke kommer i konflikt med andre reineieres næringsutøvelse. Prosjektet skal være ferdig innen 1. desember.

En styrket kriseberedskap i reindriften

Med bakgrunn i erfaringene fra beitekrisen vinteren 2021/2022 ser avtalepartene behov for at en arbeidsgruppe foretar en ny gjennomgang av systemet for beredskap for å få avdekket behovet for eventuelle justeringer i det etablerte systemet og gjeldende regelverk. Det etableres en arbeidsgruppe som skal utarbeide mal for distriktenes beredskapsplaner på grunnlag av NIBIOs utkast til mal. Arbeidsgruppen består av reineiere som oppnevnes av NRL, statsforvaltere og LMD og skal vurdere hvordan beredskapsutvalgene har fungert gjennom den siste beitekrisen. Videre skal de vurdere behovet for justering av beredskapsutvalgets mandat. Se på tiltak for å effektivisere beredskapsutvalgenes arbeid, herunder gjennomføring av befaringer og møter og en vurdering av behovet for å utarbeide maler for gradering av en beitekrise og for befaringssrapporteringer. Vurdere hvordan utbetaling av tilskudd til reinbeitedistriktenes egne beredskapsfond har fungert. Samt gjøre en vurdering av hvordan gjeldende regelverk og systemer for kriseberedskap for øvrig har fungert og behov for eventuelle justeringer. Det skal utarbeides en rapport innen 1. oktober 2022.

Gjennomgang av klassifisering av reinsdyrkjøtt

Det er syv år siden et felles klassifiseringssystem ble etablert. Avtalepartene ser behov for en gjennomgang av systemet. Hovedformålet med gjennomgangen er å få avdekket hvilke tiltak som må gjennomføres for at systemet skal fungere etter hensikten og at systemet på beste mulig måte støtter opp om gitte reindriftspolitiske mål. Det etableres en arbeidsgruppe bestående av representanter fra slakterier, videreforedlingsbedrifter, Animalia, NRL, kontaktutvalget for reinlagene og LMD som skal gjøre en vurdering av hvordan klassifiseringssystemet fungerer sett ut fra formålet med systemet og hvordan systemet støtter opp om gitte reindriftspolitiske mål. Vurdere hvordan organiseringen har fungert, herunder klassifiseringsutvalgets funksjon, NRL som eier av systemet og Animalia som administrator for systemet. Samt se på forslag til tiltak slik at klassifiseringssystemet fungerer ut fra hensikten og vurdere om det skal gjøres endringer i organiseringen. Det utarbeides en rapport innen 1. desember 2022.

Dagens situasjon for reindriften i Trollheimen

Avtalepartene er enige om å gjennomføre en utredning om dagens situasjon for reindriften i Trollheimen. Det skal gjøres en sammenstilling og oppsummering av tidligere utredninger knyttet til reindriften i Trollheimen. Få frem status for reindriften i Trollheimen, herunder produksjon og lønnsomhetsutvikling. Se på utviklingen i det avtalebaserte grunnlaget for reindriften i Trollheimen og hvilke konsekvenser oppsigelser av avtaler har hatt for driften. Videre fremme forslag til tiltak for å legge til rette for fortsatt reindrift i Trollheimen. Oppdraget lyses ut og skal resultere i en rapport som legges fram for avtalepartene innen 1. desember 2022.

Avtalepartene møtes i 7. juni for å fastsette avtaleforskriftene for 2022/2023.

Landbruksdirektoratet informerer om alle endringer i forskriftene til reindriftsavtalen på www.landbruksdirektoratet.no fra 1. juli 2022.

Les mer om reindriftsavtalen på Landbruks- og matdepartementets nettsider: <https://www.regjeringen.no/no/no/dokumenter/prop-104-s-20212022/id2908897/>

Foto: Kim Jacobsen

Endringer i forskriftene til reindrifftsavtalen

Av: Elena Guttormsen, seniorrådgiver

I reindrifftsavtalen for 2022/2023 ble avtalepartene enige om å gjøre enkelte endringer i forskrifter til reindrifftsavtalen. Endringene trår i kraft 1. juli 2022. Den 7. juni 2022 møttes avtalepartene for å diskutere nærmere innhold i forskriftsendringene. Endelig innhold blir fastsatt i løpet av juni 2022.

Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

Avtalepartene er enige om å stimulere og legge til rette for at inngjering av innmark blir mer brukt fremover. Som følge av dette er tilskuddssatsen økt fra 80 til 90 prosent av godkjent kostnadsoverslag (forskriftens § 3). For tilfeller der bruk av snøscooter eller barmarkskjøretøy for å drive ut reinen er umulig, er avtalepartene enige om å åpne for tilskudd til bruk av helikopter hvis reindrifften ønsker det.

Forskrift om tilskudd til føring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite

Reinbeitedistrikter som tidligere hadde rett til beite i Sverige etter reinbeitekonvensjonen av 9. februar 1972 nr. 1, kan få tilskudd til føring og flytting av rein, samt andre nødvendige tiltak for å dekke deler av utgiftene som distriktene er påført som følge av at reinbeitekonvensjonen er opphørt. I avtaleåret 2021/2022 ble tilskuddssatsen for føring økt fra 400 til 450 kroner per rein som føres. For avtaleåret 2022/2023 er avtalepartene enige om at tilskudd

til flytting også skal økes. Økningen er fra 0,18 til 0,25 kroner per rein per kilometer (forskriftens § 4). Forskrift for Reindriffts Utviklingsfond

Ny ordning med tilskudd til juridisk bistand

Avtalepartene er enige om å tilføye et nytt kapittel 7 i Forskrift for Reindriffts Utviklingsfond om tilskudd til juridisk bistand. Ordningen var tidligere regulert gjennom retningslinjer som styret for Reindriffts Utviklingsfond fastsatte i møtene.

Ordningen er todelt og består av:

- tilskudd til reinbeitedistrikter og siidaer som har behov for administrative eller rettslige prosesser for å beskytte sine beitearealer i Norge, for eksempel fra utbyggere, og
- tilskudd til reinbeitedistrikter og siidaer som har vært omfattet av den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen, og som den svenske reindrifften trekker inn i rettsprosesser om beiterettigheter i Norge og Sverige.

Tilskuddet gis for inntil et bestemt antall timer juridisk bistand. I tillegg kan søker få dekket vesentlige og nødvendige utgifter

til reise og opphold. Saker som reinbeitedistrikter/siidaer har seg imellom, og saker mellom reinbeitedistrikter/siidaer mot reindrifftsmyndighetene faller utenfor ordningen.

Tilskudd til utvikling av distriktsplaner og tilrettelegging for reineiere med nedsatt funksjonsevne

Avtalepartene er enige om å utvide Forskrift for Reindriffts Utviklingsfond med tilskudd til utvikling av distriktsplaner for distrikter som ikke har distriktsplan. Formålet med tilskuddet er å få alle distriktene til å utarbeide distriktsplan, som er et nyttig verktøy for blant annet kommuner, statsforvalteren og andre i forbindelse med planlegging av forskjellige tiltak.

Det blir også innført et tilskudd til tiltak som tilrettelegger for at reineiere med nedsatt funksjonsevne kan delta i reindrifftsarbeid.

Begge ordningene blir nevnt i forskriftens § 1-6 andre ledd, og nærmere regulering av ordningen vil fremkomme av retningslinjer fastsatt av styret for Reindriffts Utviklingsfond.

Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag

På grunn av klimaendringer som fører til endringer i driftsmønsteret og uforutsette hendelser for reindriften, er avtalepartene enige om å øke grunnbeløpet for distriktstilskuddet for å dekke merkostnader og investeringer som reindriften foretar som følge av låste beiter m.m. Grunnbeløpet økes med 40 000 kroner for alle reinbeitedistrikter, inkludert Trollheimen, bortsett fra distriktene 30A, 30B, 30C og 16, der økningen utgjør 90 000 kroner, og distriktene 17 og Femunden, der økningen utgjør 22 500 kroner. For reinlagene økes grunnbeløpet med 45 000 kroner per reinlag.

Forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag

Særskilt driftstilskudd til kvinner

Kvinner med egen siidaandel kan få innvilget særskilt driftstilskudd til kvinner. I forskriftens § 8 stilles det et krav om at 50 prosent av kvinnens inntekter stammer fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke. Avtalepartene er enige om at ordningen også skal gjelde for kvinner som har vært reindriftslærling året før hun tok over siidaandelen, så lenge minst 50 prosent av hennes inntekter stammer fra lærlingarbeidet dette året.

Etableringstilskudd

Avtalepartene er enige om å øke satsen for etableringstilskuddet fra inntil 80 000 til inntil 120 000 kroner det første året etter overdragelsen, og fra inntil 65 000 til inntil 100 000 kroner per år de to neste årene etter overdragelsen.

Produksjonspremie

Tidligere var produksjonspremie kun beregnet av avgiftspliktige inntekter tilhørende alle medlemmer av siidaandelen (forskriftens § 10 første ledd). Avtalepartene er enige om at kravet til avgiftsplikt bare skal gjelde for siidaandelsleder. I tillegg blir satsen for produksjonspremien endret fra 39 til 38 prosent av inntektene. Simleslaktetilskudd Avtalepartene er enige om å etablere en ny ordning med simleslaktetilskudd for driftsåret 2022/2023 som engangstiltak. Formålet med ordningen er å stimulere til uttak av eldre simler for å redusere risikoen for CWD og andre sykdommer. Tilskuddet utgjør 500 kroner per simle med alder over to år.

Ektefelle-/samboertillegg

Avtalepartene er enige om å øke inntektsgrensen fra 200 000 kroner til 250 000 kroner.

Forskrift om tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel og adopsjon

Avtalepartene er enige om å utvide ordningen til å gjelde avløsning ved siidaandelslederens dødsfall i inntil 8 uker etter dødsfallet. Tilskuddet kan gis gjenlevende ektefelle/samboer, barn eller foreldre av siidaandelslederen.

Beitekrise 2021/2022

Av: Majjen Eira, rådgiver

Denne vinteren har det vært beitekrise i store deler av reindriftsnæringen i Nordland, Troms og Finnmark. Beitekrisen skyldes klimatiske forhold som har gjort vinterbeitene utilgjengelig på grunn av isdannelser i snøen. Som følge av dette har reineiere vært nødt til å tilleggsføre flokkene, i hovedsak med kraftfôr og høy gjennom vinteren og våren.

November/desember 2021

Forvaltningen av reindrifta ved kriseberedskapsutvalgene fikk inn rapporter om utfordrende beiteforhold i Nordland og Finnmark allerede i november 2021. Kriseberedskapsutvalgene igangsatte befaringer i november/desember og har vært restriktive eller avventende med å fastslå en beitekrise inntil man kunne si at det var 100 prosent fastlåste beiter. 15. desember ble det fastslått beitekrise i de første distriktene i Nordland og 23. desember i enkelte områder i Vest-Finnmark.

Etterhvert kom det stadig flere rapporter om dårlige beiteforhold og i løpet av januar var det fastslått beitekrise i store deler av Finnmark og Nordland. Omlag 120 000 rein var berørt av beitekrisen i januar.

28. januar – Avtalepartene enige om bruken av kriseberedskapsfondet

Avtalepartene i reindriften, Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norske reindriftssamers

landsforbund (NRL) ble 28. januar enige om bruken av kriseberedskapsfondet. Det ble åpnet for å gi et tilskudd på kr. 4,50 per rein per døgn for de distriktene som var berørt. Avtalepartene var videre enige om at tilskudd gis ikke for flere rein enn siidaens fastsatte øvre reintall.

I begynnelsen av februar melder også reindriften i Troms om utfordrende beiteforhold og store deler av distriktene i Troms får erklært beitekrise.

Behov for mer midler

I slutten av februar utbetales de første tilskuddene fra beredskapsfondet til Reindriftens utviklingsfond. Landbruksdirektoratet registrerer fort at kriseberedskapsfondet vil gå tomt før vintersesongen er over, og utarbeider derfor prognose til LMD om at det vil være behov for tilleggsbevilgning. I løpet av februar og mars har beitekrisen økt i omfang til å gjelde omlag 150 000

rein i Nordland, Troms og Finnmark.

Tilleggsbevilgning på plass

I løpet av mars og begynnelsen av april ytrer reindriften behov for en støtteordning for trailertransport av rein til sommerbeiteområdet, samt en oppjustering av tilskuddsatsen. Det er fortsatt ingen tegn til forbedring av beiteforhold og mange har derfor valgt å flytte nordover av ulike grunner. Samtidig har det skjedd en økning i bensin og kraftôrpriser. Landbruksdirektoratet utarbeider sin femte prognose for LMD i begynnelsen av april med signaler om behov for tilleggsbevilgning samt behov for å vurdere trailer-transport og en økning av tilskuddsatsen per rein. 8. april bevilger Storting 30 mill. kroner til beredskapsfondet. Satsen per rein økes fra 4,50 kroner til 5,00 kroner og det gis tilskudd til trailertransport på 0,18 kroner per rein per km. Det ble satt en frist fram til 10. mai for trailerflytting og søknadsfrist for tilskudd til trailertransport var 31. mai.

Tidslinje for beitekrisen 2021/22

November/desember

November 2021: Flere i Finnmark og Nordland melder om utfordrende beiteforhold.

15. desember: Det fastslås beitekrise i enkelte distrikter i Nordland.

23. desember: Det fastslås beitekrise i enkelte distrikter i Finnmark.

Januar

10. januar: Flere distrikter får fastslått beitekrise.

28. januar: Avtalepartene (LMD og NRL) i reindriften ble enige om bruken av kriseberedskapsfondet.

Februar

10. februar: Beitekrise konstatert også i Troms.

15. februar: Flere distrikter har brukt opp egne midler og er da berettiget til å søke om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Landbruksdirektoratet har utformet et rapporteringsskjema

Distriktene skal innen to måneder etter av beitekrisen har opphørt sende rapportering til statsforvalteren om bruken av krisemidler. Landbruksdirektoratet har utarbeidet et rapporteringsskjema for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Rapporteringsskjemaet oppstiller det som kreves i forbindelse med rapportering.

Landbruksdirektoratet på beitekrisebefaring i Karasjok

Landbruksdirektoratet med adm.dir. Jørn Rolfsen var på befaring i Karasjok 31. mars - 1. april. Formålet med befaringen var å møte reindriftsutøvere i Karasjok, representanter fra kriseberedskapsutvalget og Statsforvalteren i Troms og Finnmark for å høre nærmere om deres arbeid og erfaringer med beitekrisen og håndteringen av den.

Beredskap i reindriften

Reindriften har de siste årene (2017, 2020 og 2022) opplevd vanskelige beiteforhold med låste beiter, enten grunnet islag eller store snømengder.

Etter krisevinteren 2017 ble det etablert et system for å håndtere beitekriser i reindriften. Systemet omfatter blant annet beredskapsutvalg for alle reinbeiteområdene og tilskuddsordninger til å gjennomføre tiltak for å sikre dyreveldferd og framtidig produksjon.

Les mer om dette beredskapsarbeidet på Landbruksdirektoratets nettsider -> Beredskap i reindriften eller på regjeringen sine sider.

Første dagen gikk til møter med Statsforvaltningen i Troms og Finnmark, med representanter fra beredskapsutvalget og med styrerepresentanter i Distrikt 16. Andre dagen gikk til skuterbefaring og hvor vi møtte utøvere i tre vintersidaer tilhørende Distrikt 16. Det var to lærerike dager på tur hvor vi fikk møtt engasjerte reindriftsutøvere. Landbruksdirektoratet har fått diskutert erfaringer og relevante spørsmål samt sett på muligheter for forbedring av beredskapssystemet. Direktoratet har fått ett innblikk i de utfordringene og dilemmaene reindriftsutøverne står ovenfor generelt, men spesielt i en beitekrise.

Gjennomgåelse av kriseberedskapen

I Reindriftsavtalen 2022/23 ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe som skal gjennomgå kriseberedskapen i reindriften. Arbeidsgruppen består av representanter fra Norske

Disponible og utbetalte midler 2022

Disponible midler/ forbruk hittil	Disponible midler (kr)
Overført mindreforbruk fra 2021	2 589 137
Reindriftsavtalen 2021/2022, Prop. 189 S (2020-2021)	4 500 000
Omdisponert i 2022	3 973 280
Vedtatt bruk av fondets egenkapital i 2022	13 200 000
Omdisponert i 2022	30 000 000
Sum midler til disposisjon 2022	54 262 418
Utbetalt til innkjøp og transport for mv. i 2022	-41 867 254
Utbetalt til transport av rein fra vinter- til sommerbeite 2022	-1 611 450
Sum utbetalte midler 2022 per 15. juni*	-43 478 704
Rest midler til disposisjon 2022	10 783 714

* Det vil komme flere utbetalinger.

reindriftssamers Landsforbund, Statsforvalteren i Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark og Landbruks- og matdepartementet (LMD). Landbruksdirektoratet og LMD er sekretæriat for arbeidet. Rapporten skal ferdigstilles til 1.oktober 2022.

Avfallshåndtering i forbindelse med beitekrisen

Som følge av beitekrisen har reieiere vært nødt til å kjøpe inn store mengder kraftfôr og rundballer for å kriseføre reinflokkene gjennom vinteren. Dette har gitt store mengder avfall i form av kraftfôr sekker og rundballeplast.

Alt avfall skal leveres til godkjente mottak, og privat dumping eller brenning i naturen er forbudt. Disse reglene i forurensningsloven gjelder både for private og for bedrifter.

Det finnes en nasjonal ordning som gjør at slikt avfall kan leveres gratis til nærmeste avfallsdeponi/stasjon. Plasten må da være reingjort slik:

– *Kraftfôrsekkene skal tømmes godt for produktrester før de sorteres. Rist godt slik at sand, jord og andre rester forsvinner. Det kan være lurt å legge flere sekker i en sekk slik at det tar mindre plass.*

Dersom sekkene ikke er rene vil de sorteres som restavfall, og det må da betales for avfallet.

Ansvar for å rydde dette avfallet ligger hos reindriftsnæringen selv. Landbruksdirektoratet oppfordrer de siidaer/distrikt som ennå ikke har benyttet seg av muligheten til å levere rengjorte kraftfôr sekker og rundballplast gratis til avfallsmottak om å gjøre det så snart som mulig.

Mars

5. mars: Om lag 150 000 rein er berørt av krisen.

15. mars: Økte priser for kraftfôr og bensin har stor påvirkning.

17. mars: Flere distrikt i Finnmark rapporterer om behov for tilskuddsordning til trailertransport.

April

1. april: Landbruksdirektoratet er på befaring i Karasjok.

6. april: Fortsatt ingen tegn til forbedring i beitesituasjonen.

8. april: Etter forslag fra regjeringen bevilget Storting 30 mill. kroner til kriseberedskapsfondet for rein.

Mai

10. mai: Er siste frist for gjennomføring av trailertransport dersom man vil søke om tilskudd.

31. mai: Søknadsfrist for tilskudd til trailertransport.

31. mai: Rapporteringsskjema lagt ut på direktoratets nettsider.

Juni

Beitekrisen er opphørt. Distriktene skal innen to måneder etter at beitekrisen har opphørt sende rapportering på bruken av kriseberedskapsmidler og tilskudd til statsforvalteren.

Bovtsehealsoedienesje

Tjælijh: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo jìh Rebecca Davidson

Dìhte orre tseegkesovveme Bovtsehealsoedienesje lea faalenasse båtsose mij edtja bætijen aejkien healsoehaestemh dåastodh.

Båatsoelatjkosne 2021/2022 seamadin 3-jaepien pilovteprosjektem tseegkedh akten nasjonaale healsoedienesjasse bovtse. Pilovteprosjekte lea biejesovveme Veterinærinstituhese dej ektievoetesne Romsesne jìh eelki goevten daan jaepien. Prosjekten lea stuvremedåehkie gusnie Laanteburrie- jìh beapmoedepartemeente (LBD) jìh Nöörjen Båatsoesaemiej Rìjhkesiebrieh (NBR) leah meatan jìh Laanteburriedirektoraate lea tjælemesijjie.

Veterinærinstituhete lea mandaatem åådtjeme Bovtsehealsoedienesjem evtiedidh gusnie ulmiedåehkieh prosjektese lea båtsoe jìh veterinærh. Prosjekten åejvieuimie lea daajroem nænnoestidh kreekehealsoen jìh kreeketryjjesvoeten bijre båtsose. Prosjekte edtja aaj buerebe daajroevåaromem buektedh jìh våaromem biejedh akten systeemese analyjsese skiemtjelassijste bovtsi luvnie. Prosjekte edtja aaj daajroem båtsoen jìh båtsoesaemien kultuvren bijre eevtjedh veterinæri luvnie.

Aalkoven sjiekenisnie healsoedienesjistie akte prosjekte- jìh darjomesoejkesje dorjesovvi abpe 3-jaepienboelhkese. Sæjhta soejkesjem staeriedidh mearan prosjekte jåhta, dialogesne

stuvremedåehkine, jìh lahtestimmiej mietie utnijjistie jìh dååjrehtimmiej jìh daajroej mietie mejtie healsoedienesje åådtje sov barkoen tjìrrh.

Bovtsehealsoedienesje gaskesem vaajtele

Vihkielommes, joekoen aalkoelisnie, lea jieleme Bovtsehealsoedienesjinie ååhpene jìh nuepiem åådtje sov sjaavnjoeh jìh daerpiesvoeth buektedh. Bovtsehealsoedienesjen barkijh sijhtieh dan åvteste stieresne årrodh ovmessie tjåanghkojne jìh öörneminie gusnie båtsoe gaavnede. Healsoedienesje sæjhta aaj meatan årrodh tjåanghkojne jìh öörneminie jeatjah aktöörigujmie båtsoen sisnjelen jìh laavenjostoeguejmiegujmie.

Healsoedienesje lea jìjtse nedtesæjroem tseegkeme, www.reinhelsetjenesten.no. Nedtesæjrosne faaktah healsoen jìh skiemtjelassi bijre, sjyöhtehke saernieh, svaalhtesh faagelidteratuvrese, gaskesadtemebievnesn jìh vielie. Maahta healsoedienesjinie gaskesadtedh tellefovnesne (48 50 70 06) jìh e-påastesne: post@reinhelsetjenesten.no. Bovtsehealsoedienesjen veterinærh maehtieh gyhtjelassh vaestiedassh jìh gyhtjelassh digkiedidh bovtsehealsoen bijre. Maahta mijjine anonyjme gaskesadtedh jìh mijjen lea sjævehtsvoetediedte.

Raerie jìh viehkie healsoedåeriesmoerine jìh gosse skiemtjelasse laakta

Lissine raerieh vedtedh healsoen jìh skiemtjelassi bijre bovtsi luvnie healsoedienesje maahta jaames bovtsh obduseeredh jìh pryövoh goerehtidh dovne jaames jìh skiemtjes bovtisijste. Muvhti veajkoej aaj sjyöhtehke guvvieh vuarjasjidh jìh tellefovnesne jallh digitaalelaakan viehkiehtidh pryövevaeltiemisnie.

Aaj laavenjostoem veterinærigujmie jìh mubpiejgujmie soejkesjeminie, aktem gaertjeldihkie lårkoem gilmetahkijste biejedh sjyöhtehke dajvide. Aajkoe lea maehdedh pryövoh sijse tjööngkedh jìh dejtie annjebodts tjæavhkodh voenges, jìh Bovtsehealsoedienesje muvhten aejkien maahta materijellem veedtjedh mij sijse tjööngkesovveme jìh dejtie veelebe goerehtidh.

Gosse skiemtjelasse krievvim jìjnem lakta jallh sjiere tsiehkine healsoedienesjen meatanbarkijh maehtieh krievvine minnedh.

Kuvsjh

Kuvsjh sijhtieh dorjesovvedh dovne båtsoeburride jìh veterinæride. Kuvsji sisvege sæjhta båtsoen bievnese mietie årrodh, men åejviefokuse sæjhta årrodh healsoe jìh skiemtjelassh bovtsi luvnie, jìh obduksjovne jìh

pryöv h vael tedh ålkone krievvien luvnie. Gosse gåarede sæjhta aaj akte praktikheles tjirrehtimmie årrodh feeleobduksjov neste jñh pryövevaeltiemistie. Kuvsjh veterinäride edtjeh, lissine don tjielke veterinärefaageles suarkan, viehkiehtidh daajroem lissiehtidh båtsoen jñh båtsoesaemien kultuvren bijre.

Aaj soejkesjamme åenebe webinaarh sjyötehke teemaj bijre. Detaljh mijjen kuvsji jñh webinaari bijre sijhtieh bætedh healsoedi enesjen nedtesæjrojde, jñh jeatjah kanaali tjirrh.

Daajroeevtiedimmie

Göökte vihkeles laavenjassh Bovtseheal soedi enesjasse lea tjöönghkedh jñh åehpies darjodh daaletje daajroem healsoen jñh tryjjesvoeten bijre bovtsi luvnie, jñh orre sjyötehke daajroem evtiedidh. Daate vihkele juktie maeh tedh healsoedåeriesmoerh hööptedh jñh ryöjreldihkie årrodh orre, ovnohkens tsiehkide. Tjöönghkeme, åehpiedehteme jñh evtiedimmie orre daajroste sijhtieh uvtemes dorjesovvedh dialogesne jñh laavenjostosne jielieminie, mij lea åejviutnije daehtie daajroste.

Heal soedaata

Galhkuven vööste dehtie 3-jaepien prosjekteboel hkeste Bovtseheal soedi enesje edtja vuarjasjidh mejtie nuapie systeemem evtiedidh, tseegkedh jñh nuhtjedh juktie healsoedaatah registreeredh leekedimmesne, daan nuelesne skiemtjelassh registreeredh. Akte eaktoe dagkeres healsoedaatasysteemeste lea maeh tedh båtsoeburride nuhteligs bievnesh ved tedh healsoen jñh skiemtjelas sen bijre jñjtse krievvesne.

Mij daan mearan sjugniehtovveme?

Akte jñjtse nedtesæjroe tseegkesovveme Bovtseheal soedi enesjasse; www.reinhelsetjenesten.no daa roen jñh noerhtesaemien gielesne, men eah gaajhkh bielieh sijhtieh dorjesovvedh gåabpegen gielesne.

Gaskese dorjesovveme, jñh jienebh dialogoetjåanghkoeh tjirrehtamme sjyötehke aktöörigujmie jieliemisnie goh Riejriesvoetemoenehtsh, NBR, Staatehaaltoj h jñh Beapmoevaaksjome.

Laavenjostoe tseegkesovveme bovtsen healsoedi enesjigujmie Sveerjesne. Tjåanghkoeh jaabnan åtneme jñh lea soejkesjamme ektie webinaarh jieliemasse.

Laakteme skiemtjelasseste

Njoktjen minngiegietjien raejeste healsoedi enesje lea stööremes bielie m sov barkijevierhtijste åtnasovveme akten itjmies skiemtjelasseste Nordlaantesne. Healsoedi enesje lea krievvien luvnie orreme göökth jñh pryöv h vaalteme skiemtjes bovtsijste jñh jaames bovts h obduseereme. Analyjsh pryövijste leah dorjesovveme, jñh laavenjostosne dorjesåvva, dejnie jeatjah barkoedåehkine Veterinärinstituhteste jñh lissine analyjsh dorjesuvvieh byjngetje laboratovrijine daennie laantesne jñh ålkoelaantesne. Gellie goerehtimmieh leah dorjesovveme jñh dah eah leah naan åehpies

bovtseskiemtjelassh gaavneme, bovts e ij leah båajpoeh, ij leah traavmah jñh ovlahkoeh. Annje ij leah fåantoem gaavneme daan skiemtjelasseste, men dam annje salkehteminie. Daan sjiekenisnie healsoedi enesje aktem iktemieriem dialogem åtna sjyötehke aktöörigujmie jieliemistie, reeremistie jñh polliseste.

Barkijh

Daelie golme veterinäerh mah ektiedimmie m utnieh Bovtseheal soedi enesjasse: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo jñh Rebecca Davidson. Gaajhkh golme barkoesijjiem utnieh Veterinärinstituhten ektievoetesne Romsesne.

Boazodearvvašvuodabálvalus

Čállán: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo ja Rebecca Davidson

Dat ođđa áshuvvon Boazodearvvašvuodabálvalus lea fáladat boazoealáhusii, mainna duste boahhteáiggi dearvvašvuodahástalusaid.

Boazodoallošiehtadusas 2021/2022 mihte áсахit 3-jagáš pilohtaprošeavtta mainna álggahit našuvnnalaš dearvvašvuodabálvalusa bohccuide. Pilohtaprošeakta lea biddjon Veterinærinstituhtha Romssa ovttadahkii, ja dat álggahuvvui guovvamánus dán jagi. Prošeavtta stivrenjovkui gullet Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta (EBD) ja Norgga boazosápmelaččaid riikasearvi (NBR), mas Eanandoalldirektoráhtta lea čállingoddi.

Veterinærinstituhtha lea ožžon fápmudusa ovdánahttit Boazodearvvašvuodabálvalusa, mas prošeavtta ulbmiljoavku leat boazoealáhus ja veterinárat/šibitdoaktárat. Váldoulbmil prošeavttain lea nannet máhtu elliiddearvvašvuodas ja elliidčálgu boazoealáhusas. Prošeakta galgá dasa lassin leat veahkkin buoridit máhttovuođu ja áсахit vuogádaga movt guorahallat dávdmaid bohccuin. Prošeakta galgá maid oahpahit boazoealáhusa birra ja boazosámi kultuvrra birra veterináraide.

Go dearvvašvuodabálvalus álggahuvvui, de ráhkaduvvui prošeakta- ja doaibmaplána olles 3-jagi áigodahkii. Plána boahá rievdaduvvot mángga geardde barggadettiin, go dađistaga gulahallet stivrenjoavkkuin,

ja geavaheddjiid vuodul ja vásáhusaid ja máhtu vuodul, maid dearvvašvuodabálvalus háhká barggadettiin.

Boazodearvvašvuodabálvalus sávvá oazžut oktavuoda

Mávssoleamos, earenoamážiid dál álggus, lea ahte ealáhusas oahpásmuvvet Boazodearvvašvuodabálvalussii ja dakko bokte besset muitalit iežaset sávaldagaid ja dárbbuid. Boazodearvvašvuodabálvalusa bargit sávvat ahte besset oasálastit iešguđetlágan čoahkkimiin ja lágidemiin gos ealáhusa olbmot deaivvadit. Dearvvašvuodabálvalus sávvá maid beassat oasálastit čoahkkimiin ja lágidemiin gos leat eará boazodollui guoskevaš aktevrrat ja ovttasbargoguoimmit.

Dearvvašvuodabálvalus lea ásahan iežaset neahttasiiddu: www.reinhelsetjenesten.no. Neahttasiiddu sisttisdoallá fáktádieđuid dearvvašvuoda ja dávdmaid birra, guoskevaš ođđasiid, liŋkkaid fágagirjálašvuhtii, oktavuodadieđuid ja nu ain. Dearvvašvuodabálvalussii sáhtá váldit oktavuoda go ringestat telefovnii 48 50 70 06 dahje čálistat e-boasta: post@reinhelsetjenesten.no. Boazodearvvašvuodabálvalusa veterinárat sáhttet vástidit gažaldagaid ja digaštallat váttisvuodaid boazodearvvašvuoda birra. Midjiide sáhtá váldit

oktavuoda namatkeahhtá ja mis lea jávohisvuodageatnegasvuoha.

Ráđdeaddin ja veahkkin go leat dearvvašvuodaváttisvuodát ja dávda lea ihtán

Lassin dasa ahte addit ráđi bohccuid dearvvašvuoda ja dávdmaid birra, de sáhtá dearvvašvuodabálvalus iskkat jápmán bohccuid ja váldit iskosiid jápmán ja skihpa bohccuin. Muhtin dilálašvuodain sáhtá leat vejolaš guorahallat govaid ja veahkehit telefonna bokte dahje digitálalaččat go iskosiid váldá.

Viidáseappot lea plána ovttasbargat veterináraiguin/šibitdoaktáriiguin ja earáiguin das ahte oazžut sadjai galmihanlanjaid muhtin dihto guovlluide. Ulbmil lea ahte sáhtá iskosiid čohkket ja vurket báikkálaččat, ja ahte Boazodearvvašvuodabálvalusas sáhttet duollet dálle viežžat čohkkejuvvon iskosiid, maid de lagabui guorahallet.

Jus leat ollu bohccot mat dohppehallet dávdii dahje earenoamáš dilálašvuodain, de sáhttet dearvvašvuodabálvalusa mielbargit mannat ealuid lusa.

Kurssat

Boahá lágiduvvot kurssat sihke boazobargiide ja veterináraide/šibitdoaktáriidda. Kurssaid sisdoallu heivehuvvo ruovttoluottadieđuid vuodul mat bohtet boazoealáhusas,

muhto válđoášši bohtá leat bohccuid dearvvašvuohta ja dávddat, ja fealtaobdukšuvdna ja iskosiid válđin fealltas. Go lea vejolašvuohta, de bohtit maid čađahit praktihkalaš doaimmaid maid dahká fealtaobdukšuvnnas ja movt iskosiid válđá. Veterináraid/šibitdoaktáriid kurssain galgat lassin daidda veterinárafágalaš beliide, maidái oahpahit boazodoalu ja boazosámi kultuvrra birra.

Leat maid plánejuvvon lágiduvvot oanehit webinárat guoskevaš fáttáid birra. Dárkilit dieđut min kurssaid ja webináraid birra gaskkustuvvo dearvvašvuođabálvalusa neahttsiidduin (helsetjenestens nettsider) ja eará sajiin.

Máhttoovdáneapmi

Guokte válđo doaimma Boazodearvvašvuođabálvalusas leat čohkket ja lámčit dili nu ahte diehtu mii dál juo lea bohccuid dearvvašvuođa ja dávddaid birra galgá leat gávdnamis, ja muđui ovddidit ođđa ja guoskevaš dieđuid. Dat lea hui mávssolaš nu ahte sáhttá eastadit dearvvašvuođaváttisvuođaid ja vai sáhttá leat gearggus dustet ođđa ja amas dilálašvuođaid. Čohkket, oazžut dieđuid gávdnan ládje ja ovddidit ođđa dieđuid, daid birra bohtá leat ollu go gulahallat ja ovttasbargat ealáhusain, geat juo ovdalaččas hálddašit dakkár dieđuid.

Dearvvašvuođadieđut

Loahpageahčen dan 3-jahkásaš prošeaktaáigodaga, de áigu Boazodearvvašvuođabálvalus árvvoštallat jus lea vejolaš ráhkadit, ásahtit ja geavahit vuogádaga mainna registrere dearvvašvuođadieđuid go njuovvá, nugo dávddaid registreret. Das boadášii leat eaktun ahte dakkár dearvvašvuođavuogádat galgá

sáhttit addit boazoeaiggádiidda ávkkálaš dieđuid dearvvašvuođa ja dávddaid birra iežaset ealuin.

Mii lea dáhpáhuvvon dássáži?

Lea ásahuvvon neahttsiidu Boazodearvvašvuođabálvalussii; www.reinhelsetjenesten.no dárogillii ja davvisámegillii, muhto eai buot oasis boađe čállojuvvot goappaš gielaide.

Lea ásahuvvon oktavuoha ja leat čađahuvvon mánnga gulahallančoahkkima guoskevaš aktevrraiguin ealáhusas, nugo Gearggusvuođalávdegottiiguin, NBR, Stáhtahálddašedjjiiguin ja Biebmobearráigeahčuoin.

Lea álggahuvvon ovttasbargu Ruota bohccuid dearvvašvuođabálvalusaiguin. Leat jeavddalaččat dollon oktasaš čoahkkimat ja leat plánen lágidiit oktasaš webináraid ealáhusii.

Dávddaid ihttin

Njukčamánu loahpa rájes leat dearvvašvuođabálvalusa bargit bargan duođalaš dávddain mii idii ovttá ealus Nordlánddas. Dearvvašvuođabálvalus lea guovtte geardde leamaš ealu luhtte ja válđán iskosiid skihpa bohccuin ja obduseren jápmán bohccuid. Iskosiid leat guorahallan ja dat dahkkojit fárrolaga Veterinærinstitiutain ja dasa lasihuvvojit vel guorahallamat olggobeale laboratoriaiguin sihke sisriikkalaččat ja olgoriikkas. Leat dahkkon ollu iskosat, main leat oaidnán ahte eai leat dábálaš bozodávddat, eai leat heajos álššain, traumat ja lihkohisvuođat. Eai leat dássáži vel gávnahan makkár dávda dat, muhto dan leat

ain guorahallame. Dán oktavuodas leat dearvvašvuođabálvalusas čađa gaska gulahallan guoskevaš aktevrraiguin ealáhusas, hálddahusain ja politiijaiguin.

Bargit

Dál leat golbma veterinára geain lea čanastat Boazodearvvašvuođabálvalussii: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo ja Rebecca Davidson. Buot golmmas barget Veterinærinstitiuthta ovttagas Romssas.

Reinhelsetjenesten

Av: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo og Rebecca Davidson

Den nyopprettede Reinhelsetjenesten er et tilbud til reindriftnæringen for å møte fremtidige helseutfordringer.

I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble det enighet om å opprette et 3-årig pilotprosjekt for etablering av en nasjonal helsetjeneste for rein. Pilotprosjektet er lagt til Veterinærinstituttet ved deres enhet i Tromsø og startet opp i februar i år. Prosjektet har en styringsgruppe bestående av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) med Landbruksdirektoratet som sekretariat.

Veterinærinstituttet har fått et mandat for å utvikle Reinhelsetjenesten der målgruppene for prosjektet er reindriftnæringen og veterinærer. Hovedmålet for prosjektet er å styrke kunnskapen om dyrehelse og dyrevelferd i reindriften. Prosjektet skal videre bidra til bedre kunnskapsgrunnlag og legge grunnlag for et system for analyse av sykdommer hos rein. Prosjektet skal også fremme kunnskap om reindrift og reindriftssamisk kultur hos veterinærer.

I forbindelse med oppstart av helsetjenesten ble det utarbeidet en prosjekt- og aktivitetsplan for hele 3-årsperioden. Planen vil bli justert flere ganger underveis, i dialog med styringsgruppen, og på basis av innspill fra brukerne og erfaringer og kunnskaper helsetjenesten får gjennom sitt arbeid.

Reinhelsetjenesten ønsker kontakt

Det viktigste, spesielt i starten, er at næringen blir kjent med Reinhelsetjenesten og får anledning til å formidle sine ønsker og behov. Reinhelsetjenestens ansatte ønsker derfor å være tilstede på ulike møter og arrangementer der næringen møtes. Helsetjenesten vil også delta på møter og arrangementer med andre reindriftsrelevante aktører og samarbeidspartnere. Helsetjenesten har opprettet en egen nettside; www.reinhelsetjenesten.no. Nettsiden inneholder fakta om helse og sykdom, relevante nyheter, lenker til faglitteratur, kontaktinfo, m.m. Helsetjenesten kan kontaktes på telefon (48 50 70 06) og e-post (post@reinhelsetjenesten.no). Reinhelsetjenestens veterinærer kan svare på spørsmål og diskutere problemstillinger rundt reinhelse. Vi kan kontaktes anonymt og har taushetsplikt.

Rådgivning og bistand ved helseproblemer og sykdomsutbrudd

I tillegg til å gi råd om helse og sykdom hos rein kan helsetjenesten obduere døde dyr og undersøke prøver fra både døde og syke dyr. I noen tilfeller er det også aktuelt å vurdere bilder og bistå på telefon eller digitalt under prøvetaking. Det er videre planer om et samarbeid med veterinærer og

andre, om utplassering av et begrenset antall frysere i aktuelle områder. Hensikten er at prøver kan samles inn og mellomlagres lokalt, og at Reinhelsetjenesten fra tid til annen kan hente oppsamlet materiale for nærmere undersøkelser.

Ved større sykdomsutbrudd eller i spesielle situasjoner kan helsetjenestens medarbeidere reise ut i flokker.

Kurs

Det vil bli utarbeidet kurs både for reindriftsutøvere og veterinærer. Kursenes innhold vil bli tilpasset etter tilbakemeldinger fra reindriftnæringen, men hovedfokuset vil være på helse og sykdom hos rein, samt feltobduksjon og prøvetaking i felt. Når mulig vil det også være en praktisk gjennomgang av feltobduksjon og prøvetaking. Kursene for veterinærer skal, i tillegg til det rent veterinærfaglige, bidra til å øke kunnskapen om reindrift og reindriftssamisk kultur. Det er også planlagt kortere webinarer om aktuelle temaer. Detaljer om våre kurs og webinarer vil bli formidlet på helsetjenestens nettsider og via andre kanaler. Kunnskapsutvikling To sentrale oppgaver for Reinhelsetjenesten er å samle og gjøre tilgjengelig eksisterende kunnskap om helse og velferd hos rein, og å utvikle ny, relevant

kunnskap. Dette er viktig for å kunne forebygge helseproblemer og være forberedt på nye, ukjente tilstander. Innsamling, tilgjengeliggjøring og utvikling av kunnskap vil i stor grad bli gjort i dialog og samarbeid med næringen, som er hovedbruker av denne kunnskapen.

Helsedata

Mot slutten av den 3-årige prosjektperioden skal Reinhelsetjenesten vurdere muligheten for utvikling, etablering og bruk av et system for registrering av helsedata ved slakt, herunder sykdomsregistrering. Det vil være en forutsetning at et slikt helsedatasystem skal kunne gi reineiere nyttig informasjon om helse og sykdom i egen flokk.

Hva har skjedd så langt?

Det er etablert en egen nettside for Reinhelsetjenesten: www.reinhelsetjenesten.no på norsk og nord-samisk men ikke alle deler vil bli utarbeidet på begge språk. Det er etablert kontakt med, og gjennomført flere dialogmøter

med aktuelle aktører i næringen som Beredkapsutvalgene, NRL, Statsforvaltere og Mattilsynet. Det er opprettet et samarbeid med helsetjenestene for rein i Sverige. Det er holdt jevnlig felles møter og felles webinarer for næringen er planlagt.

Utbrudd av sykdom

Siden slutten av mars har helsetjenesten brukt det meste av sine tilgjengelige personellressurser på et utbrudd av alvorlig sykdom i en reinflokk i Nordland. Helsetjenesten har to ganger vært i flokken og tatt prøver av syke dyr og obdusert døde dyr. Analyser av prøvene er gjort og gjøres i samarbeid med resten av Veterinærinstituttet og suppleres med analyser ved eksterne laboratorier i inn- og utland. Det er gjort en rekke undersøkelser som har utelukket kjente

reinsykdommer, dårlig kondisjon, traumer og ulykker. Årsaken til sykdommen er fortsatt ikke identifisert, men utredning pågår fortsatt. I denne sammenheng har helsetjenesten en løpende dialog med relevante aktører fra næring, forvaltning og politiet.

Ansatte

Det er for tiden tre veterinærer tilknyttet Reinhelsetjenesten: Torill Mørk, Ingebjørg H. Nymo og Rebecca Davidson. Alle tre har arbeidssted ved Veterinærinstituttets enhet i Tromsø.

Nytt veiledningsmaterieell til reindriften

Av: Jo Aarseth, NIBIO

Under Reindrifftsforhandlingene 2020/2021 så avtalepartene behov for nytt og oppdatert veiledningsmaterieell for reindriften.

Næringen er under raskt økende press med hensyn på samfunnets økende behov for arealer i utmarka. Samtidig gir klimaendringer næringen betydelige utfordringer med beitetilgang om vinteren, noe som presser næringsutøverne og dyr betydelig under beitekriser som oppstår hyppigere enn før.

NIBIO fikk i oppdrag å utarbeide dette veiledningsmateriellet i samarbeid med en oppnevnt arbeidsgruppe (Norske Reindrifftsamers Landsforbund,

Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Statsforvalteren). Materiellet som skulle utarbeides var omfattende og en rekke forskere og rådgivere i NIBIO deltok. I utviklingen av nytt materieell var det viktig for NIBIO å bruke kunnskapen i det brede kontaktnettet i næringen som instituttet har bygd opp over flere år. Materieell som skulle oppdateres måtte ta opp i seg både utviklingen siden sist, men også beskrivelser som manglet eller kunne forbedres i det opprinnelige materiellet.

I tillegg var det viktig for NIBIO å lage veiledere som gjør det enkelt og raskt for næringsutøvere å få hjelp i en aktuell situasjon. Derfor ble det laget forenklete og kortere versjoner av materieell som har basis i tunge paragrafer og lover.

Det meste av materiellet er nå lagt ut på Statsforvalterne og NRL sine nettsider, og alt er tilgjengelig på NIBIO ReinDrift (<https://www.facebook.com/Reinforskning>). Det aller meste av materiellet er oversatt til nordsamisk.

Mal for kriseberedskapsplan for reinbeitedistrikt

En god beredskapsplan i distriktene er svært viktig når diverse kriser oppstår. NIBIO har utarbeidet et utkast som avtalepartene i Reindrifftsforhandlingene skal ferdigstille i en egen arbeidsgruppe. Planen vil bli publisert i etterkant av dette. Planen vil også oversettes til nordsamisk.

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Mal for kriseberedskapsplan for reinbeitedistrikter

Før en starter å utarbeide selve beredskapsplanen for distriktet anbefales det å lese gjennom informasjonen nedenfor. Her er det gjort en kort redogjørelse for hva en beitekrise er, hvilken rolle forskjellige parter har i kriseberedskapsarbeidet og gangen i den formelle prosessen knyttet til håndteringen av en beitekrise.

Definisjon på beitekrise

*Med beitekrise menes en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvarsasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reiseiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av **støttemiljøet** beiteareal utilgjengelig eller påvirket av andre klimatiske forhold som truer reinens velferd, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reiseierne som blir berørt.*

Beredskapsutvalg

For hvert reinbeiteområde er det etablert et beredskapsutvalg som skal være en faglig ressurs og bidra til å forebygge og håndtere beitekriser i reindriften. Utvalgene kan være noe ulikt organisert og sammensatt i de forskjellige områdene, men består i alle tilfeller av representanter fra Statsforvalteren [reindrifftsforvaltningen], Mattilsynet og reindriftnæringa. Statsforvalteren leder arbeidet i utvalget. Beredskapsutvalgenes oppgaver er å gjennomføre befaringer og vurdere om det foreligger en beitekrise. Det er definisjonen ovenfor som danner grunnlaget for vurdering av dette. Utvalgene kan også brukes som faglig rådgiver blant annet ved vurdering av hvilke tiltak som bør gjennomføres både før og under en krisetilstand. Utvalgene har ofte også oversikt over kompetansepersoner eller andre ressurser som er tilgjengelige lokalt og som kan benyttes ved beitekriser. Mer informasjon om beredskapsutvalgenes oppgaver og funksjon finner du i vedlegg 2 til reindrifftsavtalen 2021/2022. Oversikt over personer i de forskjellige beredskapsutvalgene og kontaktinformasjon til disse fins hos aktuell statsforvalter.

Gangen i arbeidet

Dersom en beitekrise er under utvikling er det viktig at reinbeitedistriktets ledelse får informasjon om dette så raskt som mulig. Distriktene må igjen varsle

Veileder for reinbeitedistriktenes arbeid med arealsaker

I arealsaker som berører distrikter kan det være utfordrende for utøverne å vite hvem de skal forholde seg til og hvilke

rettigheter de har. Veileder for distriktenes arbeid med arealsaker er derfor utarbeidet i en kort og lang versjon. Den lange versjonen er oversatt til nordsamisk. Den korte versjonen inneholder et

pedagogisk (forhåpentligvis) flyt-skjema for arbeidsflyten distriktene skal igjennom.

Oppdatert distriktsplan for reinbeitedistrikt m/veiledning for utfylling

NIBIO oppdaterte distriktsplan for reinbeitedistrikt og utarbeidet en veileder for utfylling av denne. Oppdateringen og veiledningen søkte å innlemme nye og økende press-faktorer på næringen de senere år og dermed omfatte alle faktorer som har betydning for næringen i et distrikt. Det er ikke gitt at alle distrikt har de samme utfordringene, men det er nok en rekke faktorer med betydning for distriktenes drift som ikke alle i næringen tenker på. I tillegg til de obligatoriske opplysningene som en distriktsplan skal inneholde, er

det i planen det foreslått mange ulike temaer som det enkelte distriktet selv velger om de vil omtale i distriktsplanen sin. Dette kan gjøres for å kunne vise resten av det norske samfunnet hvorfor det er viktig at reinen har tilgang

på alle typer sesongbeite. Disse faktorene har bakgrunn i forskning og utvikling som dokumenterer dette. Distriktsplanen er oversatt til nordsamisk.

Føring av reinsdyr – og føringsrelaterte sykdommer – veileder og kursopplegg

I samarbeid med Veterinærinstituttet (VI) utarbeidet NIBIO en veileder og oversikt over den teoretiske bakgrunnen og praktiske gjennomføringen av tilleggs- og kriseføring av

reinsdyr. Næringen har etter de siste årenes hyppige beitekriser høstet en god del erfaring med dette. Føring av reinsdyr har også økt de senere år, av flere årsaker, og dermed kommer også faktorer som tetthetsrelaterte sykdommer inn i bildet. Derfor er det nødvendig at næringen er godt opplyst om

flere faktorer relatert til føring av reinsdyr, ikke minst yngre utøvere. Stress i forbindelse med beitekrise utløser også utfordringer knyttet til HMS for utøverne. Veilederen er oversatt til nord-samisk. NIBIO og VI har også utarbeidet et kursopplegg for føring av reinsdyr som vil avholdes i regi av NRL senere i 2022.

Dronekurs for reindriften: Kursmaterieell og opplegg, gjennomføring av kurs

Bruk av droner i reindriften har et stort potensial for næringen. For å nevne noe så vil droner kunne gi rask oversikt over hvor dyrene er (også i mørket), jage dyr ut av rasfarlig terreng (HMS), samle dyr, finne døde/skadete dyr. Droner gir et meget lavt miljøavtrykk og økonomiske besparelser. Næringen er derfor i gang med å bruke droner, men trenger kursing i teknologiske muligheter og regelverk, ikke minst for å fly droner utenfor synlig område. NIBIO og NORCE har utarbeidet et kursopplegg som vil holdes for næringen i regi av NRL. Kurset vil holdes på norsk og engelsk (p.g.a. faguttrykk).

**Utredninger og rapporter:
«Kartlegging av forskning på
reindriftsområdet – kunnskaps-
grunnlag og forskningsbehov»
og «Rekruttering og
generasjonsoverganger i
reindriften – vurdering av
økonomiske tilskudd»**

Avtalepartnerne så behov for en

grundig kartlegging av forskningen som foreligger på reindriftsområdet og hvor det er hull og behov. Flere spørsmål skulle utredes, blant annet bærekraftig reindrift og klimatilpasning av denne. I tillegg ønsket avtalepartene en gjennomgang av hvordan rekruttering og generasjons-

overganger i reindriften kan sikres best mulig, herunder en vurdering av dagens økonomiske tilskudd og forslag til endringer. NIBIO leverte rapportene fra dette arbeidet til oppdragsgiverne i desember 2021. Det er gjort en nord-samisk oversettelse av sammendragene fra disse to rapportene.

Slaktesesongen 2021/2022

Landbruksdirektoratet har fått innrapportert slaktetall fra alle reinsdyrslakteriene i Norge, og tallene vitner om at driftsåret 2021/2022 har vært et godt slakteår.

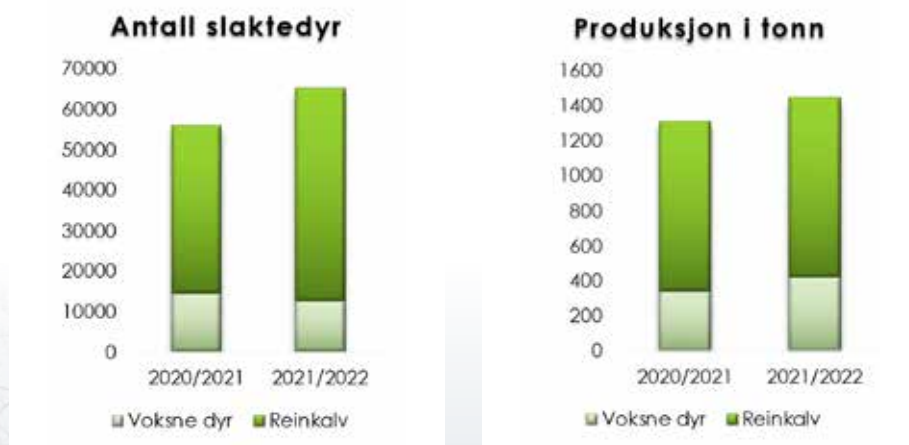
I slaktesesongen 2021/2022 ble det slaktet omtrent 65 300 norske rein, eller 1 445 tonn. I perioden september til desember ble det slaktet omtrent 55 100 reinsdyr, mens det i løpet av vinteren er slaktet omtrent 10 200 rein. Sammenlignet med fjorårssesongen har det vært en økning i antall slaktedyr på 16,2 prosent. Gjennomsnittsverka for alle slaktedyr er 22,1 kg noe som er ca ett kg lavere enn i fjor. Dette skyldes i stor grad at det er slaktet mer kalv. Hele 81 prosent av det totale slakteuttaket er kalv, mot 74 prosent i fjor. Med tanke på den høye kalveprosenten er dette en bra middelvekt.

Siste fem driftsår

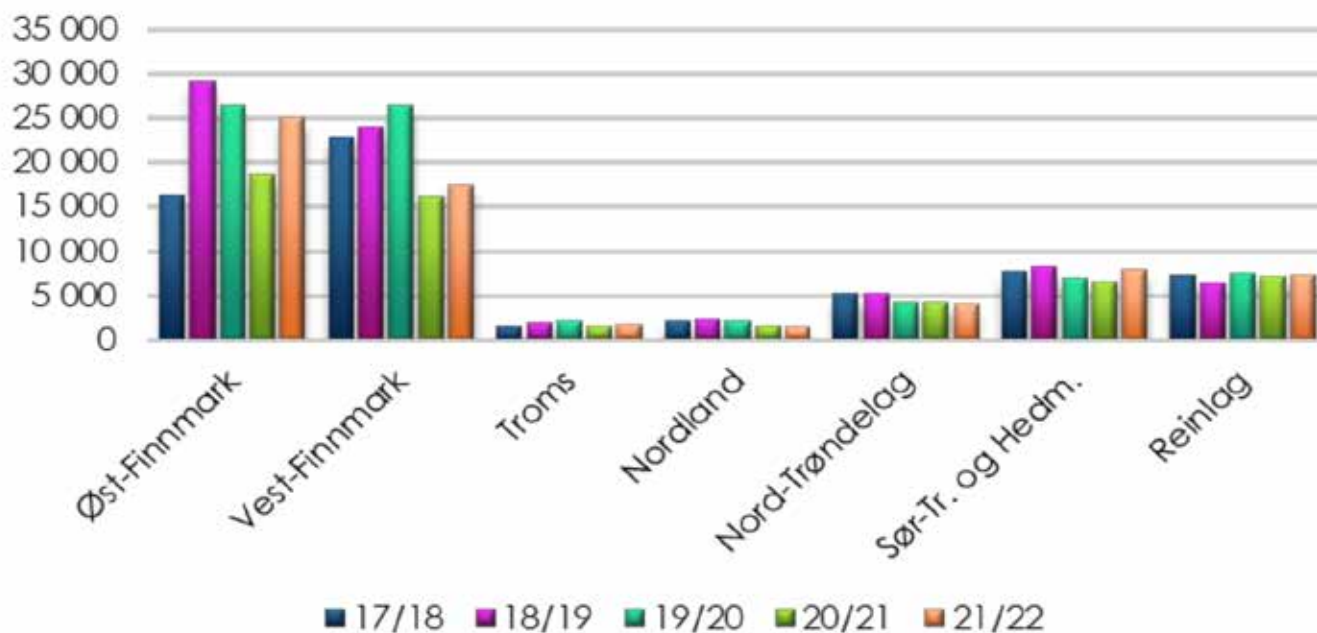
Figur 3 viser antall slaktedyr for de fem siste driftsårene. I driftsåret 18/19 ble det slaktet i overkant av 77 000 rein, mens det i 19/20 ble slaktet 76 000 rein. Dette er om lag 10 000 flere slaktedyr enn det som har blitt slaktet det siste driftsåret.

Reinbeiteområdene

Figur 4 viser antall slaktedyr i 2021/2022 fordelt på reinbeiteområder. Det slaktes mest i Øst-Finnmark, tett etterfulgt av Vest-Finnmark, og slaktedyrene i disse to områdene utgjør 65,1 prosent av det totale slakteuttaket. Nordland har lavest antall slakt og lavest andel kalveslakt. Størst andel kalv er det slaktet i Vest-Finnmark. Her utgjør kalveslakt omtrent 89,5 prosent av det totale slakteuttaket.

Figur 5 - Antall slaktedyr 5 siste år

Figur 5 viser antall slaktedyr i de enkelte reinbeiteområdene for de siste fem årene. Alle reinbeiteområdene med unntak av Nordland og Nord-Trøndelag, har slaktet mer i det siste driftsåret enn de gjorde året før.

Sammenlignet med driftsåret 2020/2021 kan man konkludere med at driftsåret 2021/2022 har vært et godt slakteår. Men i november/desember 2021 ble det meldt om utfordrende beiteforhold i Finnmark og Nordland, og det ble etter hvert erklært beitekriser i store

deler av Finnmark og Nordland. I februar 2022 ble det også erklært beitekriser i Troms. I flere distrikter har det blitt rapportert om simler som har kastet kalven som følge av krisen. Hvordan dette vil påvirke vårens kalvetilgang og neste års slaktesesong gjenstår fortsatt å se.

Svært god slaktekvalitet på reinsdyrslaktene i inneværende sesong

Animalia har ledet klassifiseringen av reinslakt siden 2015. Etter 7 sesonger er EUROP systemet godt innarbeidet ved slakteriene.

Først ble klassifiseringen utført av trente klassifisører. I 2018 tok slakterier i bruk optisk lengdemåling. Avtalepartene, NRL

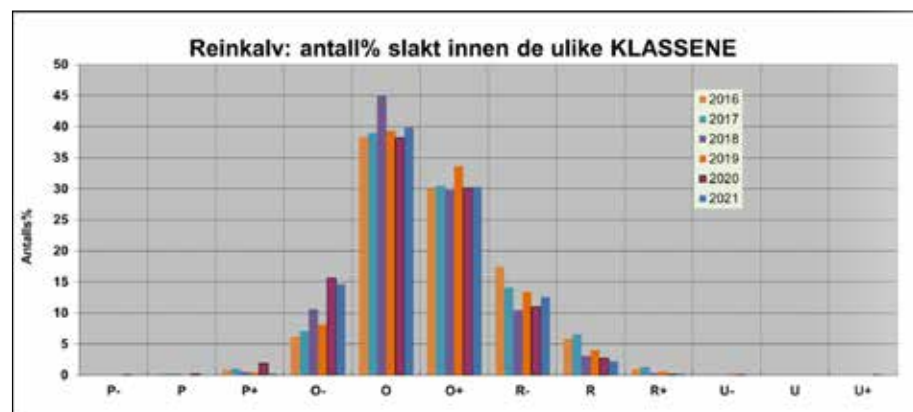
og staten, mente at det var et mer bærekraftig system.

Tabell 1: Middeltall for reinkalv i ulike sesonger

Sesong	Antall	Middel Vekt	Middel Klasse	Middel K-faktor	Middel Lengde	Middel Fettgruppe	Middel tilvekst
2015/16	60 016	19,0	5,54				108
2016/17	61 331	19,9	5,79				120
2017/18	44 177	18,8	5,74				110
2018/19	55 968	19,0	5,50	15,0	109,0	3,56	111
2019/20	54 318	19,1	5,67	15,8	107,1	3,67	113
2020/21	37 679	19,37	5,41	15,6	107,0	3,96	113
2021/22	53 039	19,44	5,48	16,1	106,1	3,78	116

Slaktevektene er høye i inneværende sesong. Kun i 2016/17 hadde vi høyere slaktevekter. Sesongenes vektnivå er en god kvalitetsindikator.

Figur 1: Klassefordeling for reinkalv i de 6 siste sesongene

Slaktenes klasse fastsettes etter EUROP systemet, og er et uttrykk for kjøtt- og beininnholdet. EUROP har 15 klasser, fra P-, dårligst kjøttfylde og opp til E+, størst kjøttfylde. De beste kalvene har en kjøttfylde som gjør at de oppnår klasse U-. Voksen rein kan oppnå en høyere klasse.

Klassene nummeres fra 1 til 15, P- har 1 og E+ 15. De fleste kalvene kommer i klasse O (5) og O+ (6). Middell klasse i siste sesong er 5,48, mellom O og O+.

Tabell 2: Gruppenummer for klassene og fettgruppene i EUROP systemet

Gruppe nummer	Klasse	Fettgruppe
1	P-	1-
2	P	1
3	P+	1+
4	O-	2-
5	O	2
6	O+	2+
7	R-	3-
8	R	3
9	R+	3+
10	U-	4-
11	U	4
12	U+	4+
13	E-	5-
14	E	5
15	E+	5+

Slaktenes klasse bestemmes i stor grad ut fra K-faktor, et forholdstall mellom vekt og lengde. For alle dyreslag er det en sterk sammenheng mellom K-faktor og kjøttfylde. K-faktor er størst i de høye klassene. Reinsdyrkalver har en K-faktor fra 10 til over 25. Figur 2 viser at K-faktor stiger med høyere klasse.

Vi kan slå fast at 2021/22 sesongen var et bra år fordi K-faktor aldri har vært høyere, for første gang over 16. Slaktene har ei høy vekt og en kort lengde, kompakte slakt. Kalvene har aldri vært målt kortere, 106.1 cm i snitt.

Slaktevekttilvekst er slaktevekt delt med antall levedager. For å oppnå ei høy klasse, må tilveksten være høy. Rasktvoksende kalver har en tilvekst nær 200 gram vektøkning per levedag. De oppnår oftest klasse R. I O og O+ er tilveksten normalt fra 100 til 150 gram per dag.

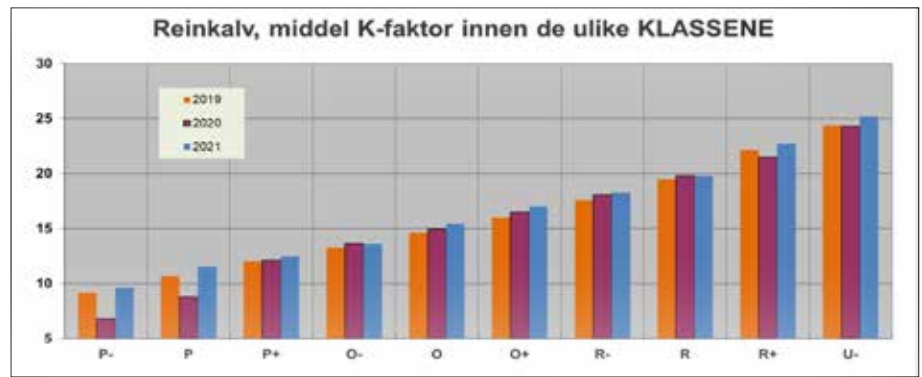
Kalver med høy tilvekst og kort levealder oppnår i middel de høyeste klassene.

Slaktets fettgruppe er viktig for klasseresultatet. Tykkere fettvertrekk øker sjansene for ei høy klasse. Slaktene i klasse O oppnår i gjennomsnitt fettgruppe 1+, kun fett rundt halerota. I O+ er middel fettgruppe mellom 2- og 2+, litt fett på låret. Slaktene i klasse R er i gjennomsnitt i fettgruppe 3, har fett på ryggen.

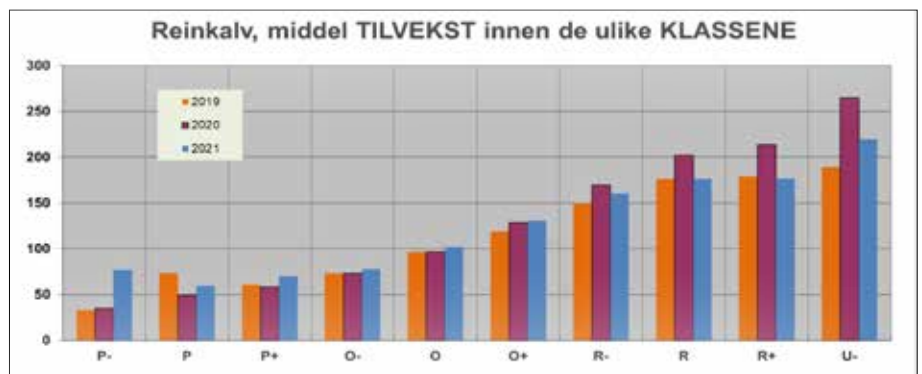
Konklusjon: Reinslakt har et lavt fettinnhold. Klassifiseringsmessig er det allikevel en fordel om slaktene har et fettvertrekk, jo tykkere lag jo større er sjansen for ei høy klasse. Et ytre fettlag er en indikator på et dyr i vekst.

Slakt i de høye klassene, har høy K-faktor. I klasse O er K-faktor 15, mens i R er den 20. Slaktevekt og lengde bestemmer K-faktor. Indirekte påvirkes K-faktor av slaktevekttilvekst og alder. En høy klasse krever høy slaktevekttilvekst og kort levealder er en fordel.

Figur 2: Sammenhengen mellom slaktets klasse og K-faktor

Figur 3: Sammenhengen mellom slaktevekttilvekst (g/dag) og klasse

Figur 4: Sammenhengen mellom slaktets fettgruppe og klasse

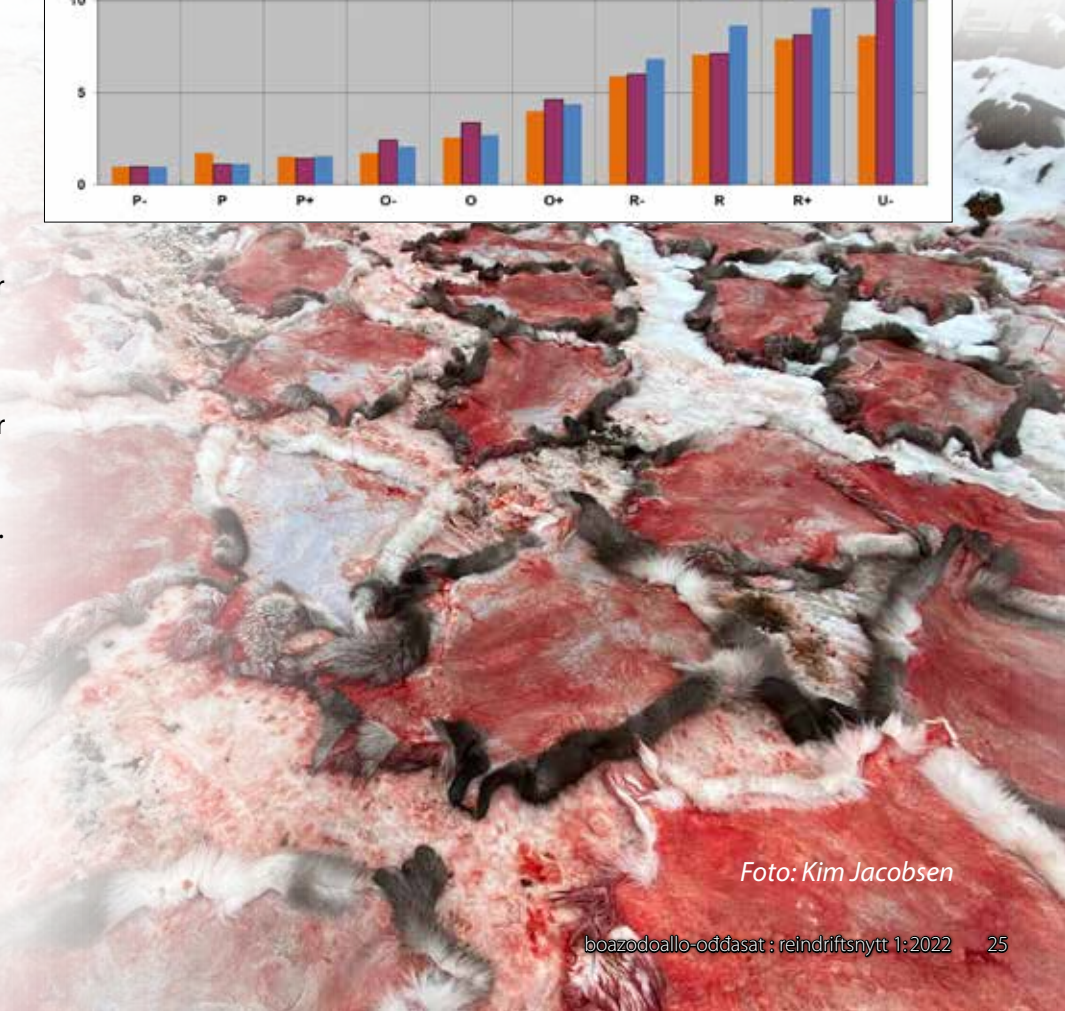
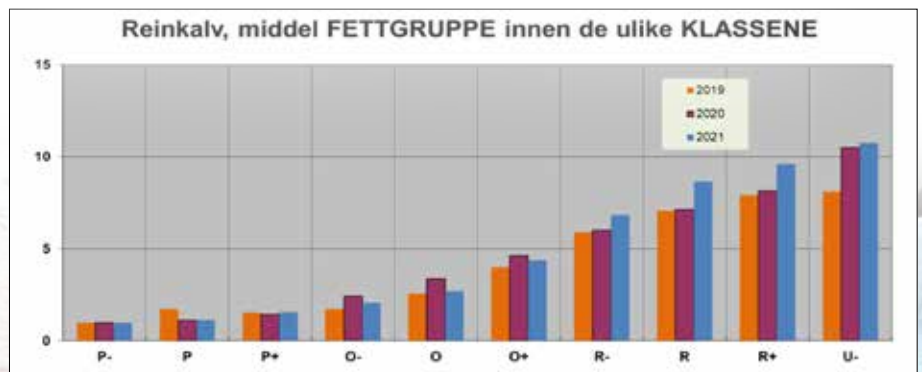

Foto: Kim Jacobsen

Orre digitaale åårdnege mïerhkide

Tjaelije Hege Fjellstad, raeriestæjja

Laanteburriedirektoaraate digitaale goerem bæjhkoehiti suehpeden 13.b. mij åtnasåvva gosse edtja jååhkesjimmien bijre syökedh mïerhkijste. Goere Laanteburriedirektoaraaten nedtesæjrojne gååvnese, reindriftno.no.

Skiereden aalkoelisnie 2022 Laanteburriedirektoaraate dam orre vuejnemeåårdnegem mïerhkide bæjhkohte. Gåarede åårdnegem mobijlesne nuhtjedh, jih jåhta aaj gosse ij naan nedtem utnieh. Utnije mahta båtsoeaajhteren nommem ohtsedh, nejpiegiejh, jih

båtsoedajve/sijte. Åårdnege sæjhta ræhpas årrodh gaajhkesidie, men persovnevaarjelimmien gaavhtan ajve aajhterh mïerhkeste jih jeatjebh dokumenteereme daerpiesvoetine maehsieh båtsoeburrien nommem jih

sijtebielikodam vuejnedh. Daah utnijn tjuerieh dellie ID-porten nuhtjedh jïjtjemse autentiseeredh. Orre mïerhkemieriedimmie mij baahsemem stuvrie persovnedaatide lea govlehtimmesne orreme, men ij leah vihtiestamme annje.

Vihkeles sjermeguvvieh orre vuejnemevukesne:

Teeste vukeste

Johan Ivvar Gaup lea akte jienebh båtsoeburrijste mah leah meatan orreme vuejnemeåårdnegem mïerhkide teestadamme. Dihte tuhtji lij hijven nuepiem åadtjodh åårdnegem teestadih mearan annje lea evtiedimmesne, guktie meehti lahtestimmiejgumie båtjedh guktie åårdnege byöroe årrodh. Jieleme lea aavoedamme baahsemem åadtjodh akten orrestamme mïerhkeregieterasse, jih lea geerjene bæjhkoehimmie appeste geatskeneminie daelie. Akte nuepie maam joekoen hijvenlaakan lyjhi vukeine lea

nejpiegiejh bieljesne ohtsedh jih gaajhkh mïerhkh vuejnedh, jih ihke gåarede sijtedaltesisnie ohtsedh sijtesne 16.

- Joekoen tjaktjeleekedimmesne bovtsh maehsieh giedtien sijse båtjedh mejtie ij aajhteren daejrieh. Dellie nuhteligs aajhterem ohtsedh åvtelen dagke bovtside leekedæmman seedtie.

Johan Ivvar aaj sjaavnjojne åtna soemen mïerhkh ohtsedh, jååhkesjimmien sjiekenisnie orre mïerhkijste jallh jis bovtsem gaavna ovnohkens aajhterinie. Ij gåaredh dam appesne annje darjodh.

Soemen mïerhkeregistere lea ajve båtsoeburride, jih sveerjen saemiedigkie lea appem bæjhkoehit-amme sveerjen mïerhkigujmie.

Nye digitale løsninger for reinmerker

Av Hege Fjellstad, rådgiver

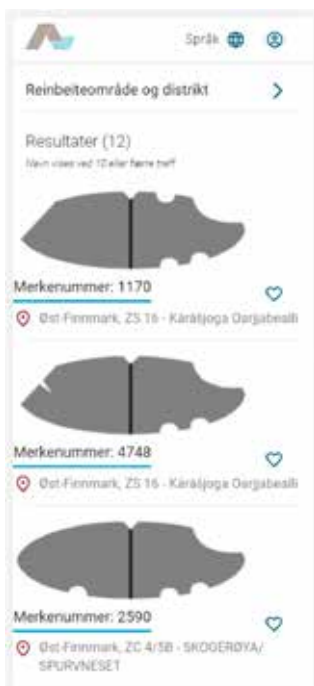
Landbruksdirektoratet lanserte 13. mai et digitalt skjema for å søke om godkjenning av reinmerker. Skjemaet er tilgjengelig på Landbruksdirektoratets nettsider, reindrifft.no.

I begynnelsen av september 2022 lanserer Landbruksdirektoratet den nye innsynsløsningen for merker. Løsningen er tilpasset mobilbruk, og fungerer også uten nett-tilgang. Brukeren kan søke på navn på reineier, snitt i øret, samt

reinbeiteområde/distrikt. Løsningen vil være tilgjengelig for alle, men av personvern hensyn vil kun reinmerkeiere og andre med dokumentert behov få tilgang til å se navn på reieier og siidaandelskode. Disse brukerne

må da benytte ID-porten for å autentisere seg. Ny merkeforskrift som regulerer tilgang til persondata har vært på høring, men er ikke endelig fastsatt.

Sentrale skjermbilder i ny innsynsløsning

Testing av løsningen

Johan Ivvar Gaup er en av flere reindrifftsutøvere som har vært med å teste innsynsløsningen for reinmerker.

Han syntes det var fint å få mulighet til å teste ut løsningen mens den fortsatt er under utvikling, slik at han kunne komme med innspill til hvordan den bør være. Næringen har sett fram til å få tilgang til et oppdatert merkeregister og han er glad for at det nå nærmer seg lansering av appen. Det han likte spesielt godt ved løsningen er at det er mulig

å søke på snitt i øret for å få opp merker, og at man kan søke på siidanivå i distrikt 16.

- Spesielt i høstslaktingen kan det komme inn rein i gjerdet som man ikke vet eier på. Da er det nyttig å kunne søke opp eier før reinene eventuelt sendes til slakt.

Johan Ivvar kunne ønske at det var mulig å søke opp finske merker, i forbindelse med godkjenning av nye merker eller hvis man finner en rein med ukjent eier. Dette dekkes ikke i appen per nå.

Finland har et lukket merkeregister kun tilgjengelig for reindrifftsutøvere, og det svenske sametinget har utgitt en app for svenske reinmerker.

Reindriftens Utviklingsfond i 2021 og 2022

Av: Geir Uglebakken, seniorrådgiver

Landbruksdirektoratet utarbeider årlig en årsrapport for Reindriftens Utviklingsfond som oversendes til Landbruks- og matdepartementet. Årsrapporten er offentlig, og du kan lese denne på Landbruksdirektoratets nettsider.

Årsrapporten for 2021 viser at også RUF-styret ble rammet av covid-19-pandemien i 2021 ved at ingen av styremøtene ble avholdt som fysiske møter. Det ble avholdt åtte styremøter, alle som videokonferanser, hvor det ble behandlet totalt 83 saker. Antallet årlige styremøter har gått ned etter at RUF-styret delegerte vedtaksmyndigheten til Landbruksdirektoratet i saker hvor søknadsbeløpet er mindre enn 200 000 kroner. For 2022 er det foreløpig planlagt fem møter for RUF-styret.

I 2021 ble det vedtatt tildeling for til sammen 46,6 millioner kroner over Reindriftens Utviklingsfond. En betydelig andel av tildelingene er imidlertid bundet opp av avtalepartene i Reindrifftsavtalen, slik at de frie midlene for RUF-styret i 2021 var 4,95 millioner kroner. Etter at de frie midlene har vært redusert over flere år, er det positivt at for 2022 er disse økt til 7,15 millioner kroner. Gjennom Reindrifftsavtalen for 2022/2023 er det foreslått at de frie midlene øker

ytterligere til 9,7 millioner kroner. De største tildelingene fra Reindriftens Utviklingsfond i 2021 var Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskaping, det såkalte Utviklingsprogrammet, som fikk tildelt 8,2 millioner kroner. Avtalepartene tildelte også 5,0 millioner kroner til markedstiltak og 4,7 millioner kroner til reinpramming. Innenfor de frie midlene tildelte RUF-styret blant annet 515 000 kroner til forskning og utvikling, 1,0 millioner til reindrifftsanlegg, 0,6 millioner til transport og 0,5 millioner til juridisk bistand.

Når det gjelder forskning og utvikling kom det inn to søknader som begge ble bevilget midler fra RUF-styret. Tildelingene gjelder prosjekter i 2022, med videreføring av et pågående prosjekt fra Veterinærinstituttet innenfor skrantesjuka og oppstart av et prosjekt fra NIBIO innenfor tilleggsføring av rein. For 2022 har avtalepartene i Reindrifftsavtalen tildelt blant

annet 8,2 millioner kroner til Utviklingsprogrammet, 5,0 millioner kroner til markedstiltak og 5,5 millioner kroner til reinpramming. Etter en tilleggsbevilgning på 43,2 millioner kroner som følge av beitekrisen denne vinteren, er det totalt bevilget 47,7 millioner kroner til beredskapsfondet. Av de frie midlene på 7,15 millioner kroner har RUF-styret i sitt tildelingsbudsjett satt av blant annet 1,5 millioner kroner til forskning og utvikling, 1,7 millioner kroner til reindrifftsanlegg og 1,2 millioner kroner til transport av rein. Ellers har RUF-styret satt av midler til kvinnerettede tiltak, juridisk bistand, feltbarnehager, kursutgifter, administrasjon og diverse utviklingstiltak. De endelige tildelingene innenfor de frie midler kan endres etter en ny vurdering av behovet for de enkelte ordningene. Landbruksdirektoratet synes det er positivt at RUF-styret har funnet rom for å øke midler til forskning og utvikling. Disse midlene vil bli lyst ut i løpet av juni, med søknadsfrist til høsten.

Fakta:

Reindriften Utviklingsfond (RUF) er en av de største postene i reindriftsavtalen mellom Norske Reindriftsamer Landsforbund (NRL) og Staten ved Landbruks- og matdepartementet (LMD).

RUF skal gjennom økonomiske virkemidler bidra til å utvikle reindriftnæringen i samsvar med de til en hver tid gjeldende reindriftpolitiske mål. De økonomiske virkemidlene omfatter flere forskjellige typer tiltak, for eksempel tilskudd til reindriftsanlegg, feltbarnehage, kursavgift, ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap og ulike utviklingstiltak.

De ulike tilskuddsordningene er fastsatt i Forskrift for Reindriften Utviklingsfond (RUF-forskriften). I tillegg til å utvikle reindriften i samsvar med de reindriftpolitiske mål, må et tiltak fremme reindriften i distriktet eller området. For at et tiltak skal fremme reindriften, må det komme flere enn enkeltutøvere eller -siidaer til gode.

Reindriften Utviklingsfond har et eget styre som består av fire medlemmer. Landbruks- og matdepartementet utpeker leder for RUF-styret, og ett medlem og ett varamedlem. Norske Reindriftsamers Landsforbund utpeker to medlemmer og to varamedlemmer. Det nåværende styret var opprinnelig oppnevnt for

perioden 2018-2021, men perioden er forlenget til og med 2022. Nytt styre vil bli oppnevnt fra og med 2023. Hvem som sitter i RUF-styret kan du finne informasjon om på Landbruksdirektoratets nettsider.

Landbruksdirektoratet er sekretariat for Reindriften Utviklingsfond. Direktoratet saksforbereder søknader og utarbeider innstilling i søknader som skal avgjøres av RUF-styret. I saker hvor søknadsbeløpet er mindre enn 200 000 kroner, har RUF-styret delegert vedtaksmyndigheten til Landbruksdirektoratet. Hvis saken er av prinsipiell karakter skal RUF-styret avgjøre den uavhengig av søknadsbeløpet.

Hvilke prosjekter som får tildelt FoU-midler for 2023 blir avgjort RUF-styret i årets siste styremøte i desember.

Så langt i 2022 har RUF-styret avholdt fire styremøter, alle som

videomøter. Når møtet i juni er avholdt har styret behandlet i overkant 50 saker. Saker frem til nå har i hovedsak vært gjennomgang av delegerte saker avgjort av Landbruksdirektoratet, samt søknader om diverse

utviklingstiltak etter § 1-6 andre ledd i RUF-forskriften. Møteplan for RUF-styret, dagsorden og protokoller for styremøtene blir fortløpende publisert på Landbruksdirektoratets nettsider.

Geahččalan biebmat fuođđariiguin main lea ođđa máhku. Maid välljejedje bohccot?

Čállán: Svein Morten Eilertsen, NIBIO

Go ferte biebmagoahtit fuođđariiguin (pellets bohccofuođđariiguin) heajos guohtuma geažil, de leat oallut boazoeaiggádat vásihan ahte sáhtá váldit áiggi ovdal go buot bohccot borragohtet fuođđariid. Go bohccot leat hedjonan nealguma geažil, de lea hui mávssolaš ahte fuođđariin lea ollu máhku vai bohccot johtilit borragohtet fuođđariid.

NIBIO lea searválaga Felleskjøpet fuođđarovdánahttimin ja Ildgruben orohagain čađahan geahččalanbiebmama fuođđariiguin, madda lei biddjon eambo máhku go dat mii dábálaččat lea fuođđariin, maid Felleskjøpet dál buvttada vuovdimii (FK Reinför). Geahččalanbiebman čađahuvvui gárddis Ildgruben orohagas dälvet 2020/2021.

Lassin dan dihtui mii lea juo mágu ja smirezasti borrama birra, de lasihuvvui fuođđariidda eambo sáltii. Sivvan dasa lea ahte sálti dábálaččat dagaha ahte smirezasti buorebut borragohtá. Seammás ferte maid leat várrogas nu ahte ii leat badjelmeare ollu sálti, go de dárbbashišgohtá ealli eambo čázi. Go dát fuođđarat ledje jurddašuvvon álgobiebmanii, ja mii dađistaga galgai lonuhuvvot dábálaš FK boazofuođđariidda, de oaivvildeimmet ahte sáhtá lasihit veahá sáltti. Dasa lassin lasiheimmet veahá steviašattus cohkodaga, mii lea lunddolaš goanstasohkar/sohkarávnas.

Go álggiimet biebmat álgofuođđariiguin juovlamánu 16.beaivvi 2020, de vihkkejuvvojedje buot dat 27 bohcco mat ledje mielde geahččalanbiebmamis. Geahččalanbiebmamis välljiimet “unna čorragačča” biebmat, dan dihte go galgai leat nu realisttalaš go vejolaš go buohtastahtá veaiddalas bohccuiguin. Čorraxis ledje 17 čearpmaha. Dasa lassin

háliidii boazoeaiggát váldit mielde 8 variha/vuotnjala ja guokte 2,5 jahkásačča. Dat lei dan dihte go vásáhusat čájehit ahte go lea stuorit čora, mas leat rávis bohccot, de leat čearpmahat maid lojibut, eai ge šat nu riehka/stresse. Lassin dan čorraxis, de biepmaimet seammás maid dárkkistančorraga dábálaš bohcco fuođđariiguin (FK reinför).

Vai galggaimet sáhttit čuovvut mielde ahte buot bohccot borret fuođđariid, de bijaimet fuođđokámeraid (viltkameraer) biebmanajiide. Fuođđokámerain lea lihkadansensor ja govvejedje go bohccot leadje kámera lahkosis, ja dat sáhtte maid govvet seavdnjadiin. Buot fuođđarat vihkkejuvvojedje ja fuođđarloahpat biebmanlihtiin (mañnil 2-3 beaivvi) vihkkejuvvojedje ovdal go fas devdojuvvojedje fuođđariiguin.

Mánu mañnil go álggaheimmet geahččalanbiebmama, de vihkkejuvvojedje buot bohccot (ođđajagimánu 18.beaivvi).

Fuođđokámeraid govaid guorahallan čájeha ahte geahččalanáigodaga vuosttaš jándora juo ledje buot bohccot čužžon oaivi biebmoilhtis unnimus 8 geardde (geahča Govva 1). Dain ledje maid dat 17 čearpmaha mat eai lean ovdal borran fuođđariid. Tabealla 1 čájeha ahte juohke boazu gaskamearálaččat borai kilo fuođđariid juo moadde beaivvi mañnil. Dasto šattai juohke bohcco beaivválaš borran eambo dásediin go juohke boazu borai gaskal 1,3 ja 1,6 kg fuođđariid.

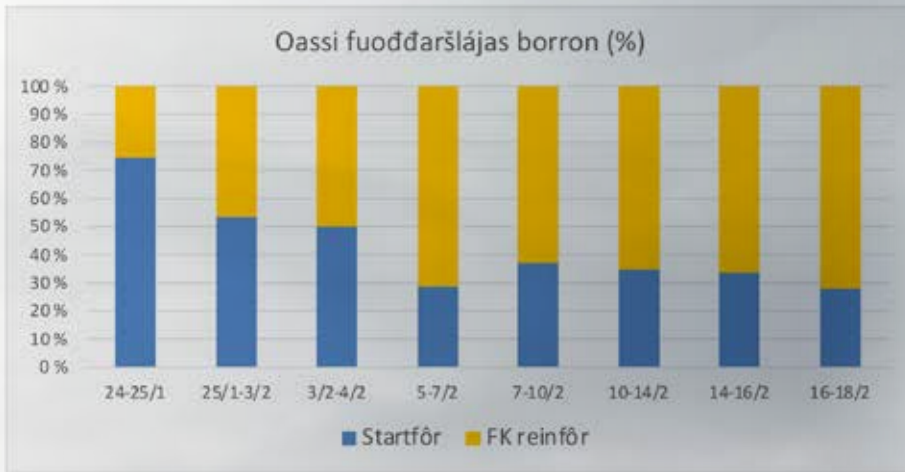
Dasto čađahuvvui vel mágu geahččaladdan. De ožžo bohccot, mat ledje dušše borran álgofuođđariid, välljet

Govva 1. Bohccot mat borret fuođđariid. Bohccot leat govvejuvvon fuođđokámerain.

Tabealla 1. Gaskamearálaš borran álgofuođđariin (kg) juohke bohcco nammii áigodagas 16/12-2020 gitta 16/1-2021.

Dáhton	16-18/12	18-22/12	22-28/12	28-31/12	31/12-3/1	3-10/1	10-16/1
Kg/boazu ja beaivi	0,86	1,10	1,31	1,64	1,28	1,46	1,27

Govus 1. Oassi (%) fuođđaršlájain álgofuođđariin ja FK reinfôr, maid bohccot borre máhkogeahččaladdanáigodagas (24/1 – 18/2 2021).

gaskal dábálaš fuođđariid (FK reinfôr) ovttá biebmanlihtis ja álgofuođđarat nuppi biebmanlihtis. Juohke háve go finaimet báikkis vihkkiimet fuođđarloahpaid biebmanlihtiin, ja dasa lassin vihkkejuvvojedje buot fuođđarat go devddiimet goabbatlágan fuođđaršlájaid biebmanlihtiide. Bohccot lonuhedje johtilit borramis álgofuođđariid ja álge baicca borrat dábálaš fuođđariid FK reinfôr (Govus 1), ja go 10 beavvi ledje gollan, de borre eanas dábálaš fuođđariid FK reinfôr.

Lassibiebman ja elliidčálgu

Biebmangeahččaleapmi álgofuođđariiguin čájehii ahte bohccot johtilit borragohte fuođđariid. Oinniimet maid ahte muhtin čearpmahat báhce borrat biebmanlihtiid lusa go eará bohccot manne livvut. Dat go bohccot ledje gárddis, de ii lean dain vejolaš guohtut eará go álgofuođđariid. Daid vuosttaš beivviid ledje gáhkírat daškadat ja ledje oaidnit dego "pellets". Muhtin bohccuin ledje gáhkírat rievdan ja ledje šaddan marggastahkan dahje lei oaidnit dego baika. Go vihtta beavvi ledje gollan biebmangeahččaladdamis, de fuobmái boazoeaiggát ahte golmma čearpmahis lei veahá luhčanaga čoarbbeliin. Eastadan doaimman válljii boazoeaiggát addit veahá jeahkála čorragii (sullii 200 grámma/bohccui) golmma beavvi badjel. Jeahkáliid hággii eatnamii nu ahte juohke boazu oáčui veahá jeahkála. Dan

golmma čearpmahis ii lean šat luhčanaga čoarbbeliin, ja earáin maid eai oidnon nu. Muđui geahččalanbiebmanáigodagas ii oidnon šat ovttage bohccos eahpedábálaš baika. Searvála boazoeaiggádiin oavvildeimmet ahte buot bohccot mat ledje mielde geahččalanbiebmamis, dat ledje dearvašat. Dan sáhtii maid oaidnit go eallibohccuid vihkkiimet, mat čájehedje ahte njingelasat ja varrásat dain iešguđet ahkejoavkkuin losso geahččalanbiebmamiin. Ledje guokte njingelas čearpmaha mat veahá gehppo dan vuosttaš mánu. Dain goitge ii sáhttán boazoeaiggáda mielde oaidnit ahte dain livčče hedjonan dearvvašvuhta/álššat. Čuovvovaš geahččalanbiebmanáigodagas losui dat guovtti bohcco eallinaga deaddu 4,2 ja 6,2 kg, juoga mii duođašta dan maid boazoeaiggát lei mearkkašan.

Máhkogeahččaleamit čájehedje ahte čora johtilit lonuhii fuođđariid ja borragohte eanas dábálaš boazofuođđariid FK reinfôr. Dat ledje bohccot mat mánu ledje borran dušše álgofuođđariid áidna biebmun. Sáhtta dieđusge jearrat jus bohccot rievdededje fuođđariid dan dihte vai veahá rievdá biebmu. Máhkogeahččaleapmi bisttii golbma vahkku, ja bohccot eai rievddan fuođđariid šat álgofuođđariidda loahpageahčen geahččalanáigodagas, muhto borre boazofuođđariid FK reinfôr sullii 70 % das maid borre. Dan

dihte mii čeahkkáigeassit ahte bohccot válljejit boazofuođđariid FK reinfôr. Dat sáhtta čujuhit dan ahte rievddadusat maid dahke álgofuođđariiguin go galge lasihit mágu fuođđariin, dain ii lean dat sávahahtti ávkkálašvuhta bohccuide. Fellskjøpet fuođđarovdánahttimis barget ain dainna gažaldagain, muhto dássáži eai leat vel buktán molssaevttolaš árvalusaid movt lasihit mágu álgofuođđariidda.

Juoga mávssolaš maid fuomášeimmet geahččaleamiin lei ahte čearpmahat johtilit álge susttášit ja borrat fuođđariid. Go čora ii lean nu stuoris ja go ledje doarvá fuođđarat biebmanlihtiin, nu ahte buot bohccot besse borrat gallás, de lei buot čearpmahiin vejolašvuhta susttášit ja máisttášit fuođđariid nu ahte earát eai doarostan daid eret. Dát lea mávssolaš diehtu boazoealáhussii. Jus lea vejolaš hágget fuođđariid viidát vai čearpmahiin lea vejolašvuhta susttášit ja máisttášit fuođđariid nu ahte boarráseappot eai doaros daid eret, de lea stuorit vejolašvuhta ahte miesit/čearpmahat jođáneappot borragohtet fuođđariid. Dakkár biebmandilálašvuodain gos olles ealu biebma ja eai leat nu ollu fuođđarat, de sáhttet čearpmahat gavdnjejuvot eret nu johtilit ahte dat eai olle hávjánit fuođđariidda.

Biebmangeahččaleamit čájehedje ahte go bohccot besset borrat nu ollu fuođđariid go ieža háliidit, de dat lossot. Heahtebiebman lea ulbmil oážžut bohccuid ceavzit áigodagaid go lea heajos guohtun. Dalle lea doarvá addit bohccuide unnit fuođđariid beavái. Hástalus de lea ahte jus addá beare unnán fuođđariid, de borret ráđđejeaddji bohccot buot fuođđariid, go dat gavdnjejit eret heajubuš bohccuid mat leat vuollelis ealu hierarkijjas, ja borret sin oasi maid. Dan dihte ferte boazoeaiggát addit eambo fuođđariid, vai sihkkarastá ahte buot bohccot besset borrat lassibiebmu.

Fôringsforsøk med ny smak på tilleggsfôret, hva valgte reinen?

Av: Svein Morten Eilertsen, NIBIO

Når tilleggsfôring med kraftfôr (pelletert reinfôr) må iverksettes på grunn av vanskelige vinterbeiteforhold, har mange reineiere erfart at det kan ta noe tid før samtlige dyr begynner å spise av dette fôret. Siden rein som har vært utsatt for sult over en periode er svekket, er det svært viktig at fôret har høy smakelighet slik at reinen raskt begynner å spise av tilleggsfôret.

NIBIO har i samarbeid med Felleskjøpet fôrutvikling og Ildgruben reinbeitedistrikt gjennomført et fôringsforsøk med et tilleggsfôr som var planlagt å skulle ha høyere smakelighet for reinen sammenlignet med reinfôret som Felleskjøpet produserer for salg i dag (FK Reinfôr). Forsøkene ble gjennomført i gjerdeanlegget til Ildgruben reinbeitedistrikt vinteren 2020/2021.

Basert på eksisterende kunnskap om smakelighet og fôropptak hos drøvtyggere ble fôret tilsatt litt ekstra salt. Begrunnelsen for dette er at salt tradisjonelt stimulerer drøvtyggere til økt fôropptak. En må samtidig være forsiktig og ikke ha for høyt saltinnhold, da dette øker vannbehovet til dyra. I og med at dette fôret skulle brukes som startfôr, og etter hvert erstattes av standard FK reinfôr, mente vi at det var forsvarlig med en liten økning av saltinnholdet. I tillegg ble fôret tilsatt litt ekstrakt fra steviaplanten som er et naturlig søtningsmiddel.

Ved oppstart av fôringsforsøkene med startfôret 16. desember 2020 ble samtlige 27 reinsdyr som inngikk i forsøkene veid. Hensikten med å velge en «liten reinflokk» i forsøket var at det skulle være mest mulig realistisk og sammenlignbart med frittgående rein. Reinflokken besto av 17 årskalver. I tillegg ønsket reineier å ha med 8 stk. 1,5

åringer og to stk. 2,5 åringer, fordi erfaringsmessig vil en litt større reinflokk med tilstedeværelse av noen eldre individer redusere stress hos årskalvene. Parallelt med dette ble en kontrollflokk med rein fôret med tradisjonelt pelletert tilleggsfôr av typen FK reinfôr.

For å følge med på om samtlige dyr spiste av tilleggsfôret ble det montert viltkameraer som dekket området der fôringstrauene var plassert. Viltkameraene ble aktivert av bevegelsessensor og hadde «nattfunksjon» slik at de også tok bilder i den mørke perioden av døgnet. Alt tilleggsfôret ble veid opp og restmengder i fôrtrauene (etter 2-3 dager) ble veid før det ble veid opp nytt fôr. Etter en måned med fôringsforsøk ble samtlige dyr veid (18. januar).

Analyser av bildene tatt av viltkameraene viste at allerede det første døgnet av forsøksperioden hadde samtlige dyr stått med hodet ned i fôringstrauet minst 8 ganger (se Bilde 1). Dette inkluderer de 17 årskalvene som ikke hadde fått tilleggsfôr tidligere. Tabell 1 viser at gjennomsnittlig daglig opptak av startfôr passerte ett kilo per rein allerede etter få dager. Deretter stabiliserte det daglige fôropptaket seg på mellom 1,3 og 1,6 kg per dyr.

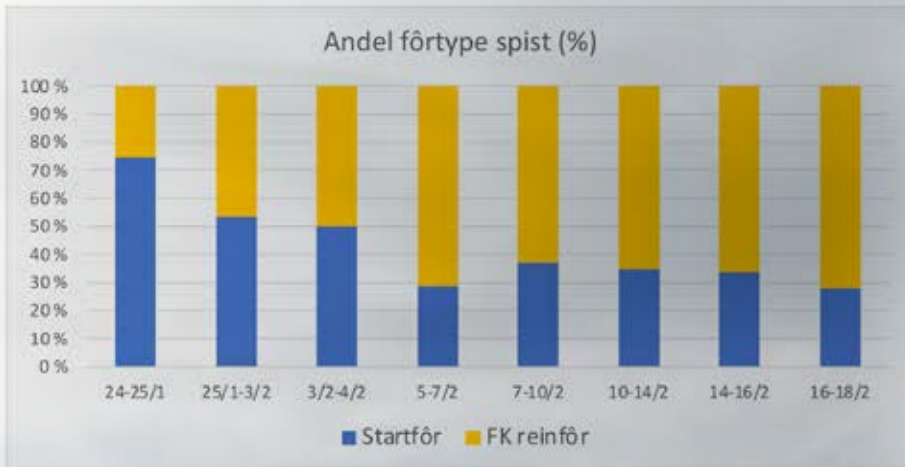
Deretter ble det gjennomført smakelighetsforsøk. Da fikk reinsdyrene som bare hadde spist startfôret velge mellom vanlig tilleggsfôr av typen FK reinfôr i det ene fôrtrauet og startfôret i det andre fôrtrauet. Ved hvert feltbesøk ble restmengder i fôrtrauene

Bilde 1. Rein som spiser tilleggsfôr. Bilde tatt av viltkamera.

Tabell 1. Gjennomsnittlig daglig opptak av startfôr (kg) per rein i perioden 16/12-2020 til 16/1 2021.

Dato	16-18/12	18-22/12	22-28/12	28-31/12	31/12-3/1	3-10/1	10-16/1
Kg/dyr og dag	0,86	1,10	1,31	1,64	1,28	1,46	1,27

Figur 1. Andel (%) av fôrslagene startfôr og FK reinfôr som ble spist av reinen igjennom smakelighetsforsøksperioden (24/1 – 18/2 2021).

veid, i tillegg ble alt fôret veid ved etterfylling av fôrtrauene med de to fôrslagene. Reinen skiftet raskt fra å spise mest startfôr til å foretrekke FK reinfôr (Figur 1) og etter 10 dager spiste de mest FK reinfôr.

Tilleggsfôring og dyrevelferd

Fôringsforsøket med startfôret viste at reinflokken raskt begynte å spise av fôret. Vi så at enkelte årskalver sto igjen med hodet ned i fôringstrauet når de andre dyra forlot fôringsplassen og oppsøkte området de brukte som hvileområde. I og med at reinen gikk i en avgrenset innhegning hadde de ikke tilgang på andre beiter, kun startfôret. De første dagene var avføringen stort sett fast og i «pelletsform». Enkelte dyr hadde noe løsere avføring (store «ruker»). Etter fem dager av fôringsforsøket observerte reineier at tre årskalver hadde litt avføring hengende bak på lårene. Som forebyggende tiltak valgte reineier å gi litt reinlav til reinflokken (ca. 200 gram/dyr) over en periode på tre dager. Laven ble spredd utover bakken slik at samtlige dyr fikk tak i litt lav hver. De tre aktuelle reinkalvene fikk ikke mer løs avføring bak på lårene, og dette ble heller ikke observert på andre dyr. Gjennom resten av forsøksperioden

ble det ikke observert at noen rein hadde unormal løs avføring. Det var i samsvar med reineiers oppfatning av at reinsdyrene som inngikk i fôringsforsøket hadde en god almenntilstand. Dette underbygges av målingene av levendevekt som viste at simlene og oksene i de ulike aldersgruppene hadde en gjennomsnittlig økning i levendevekt gjennom fôringsforsøkene. Det var to simlekalver som hadde en moderat nedgang i levendevekt den første måneden. Disse viste ifølge reineier ingen tegn på redusert allmenn-tilstand/kondisjon. I den påfølgende forsøksperioden økte disse to dyrene levendevekten med henholdsvis 4,2 og 6,2 kg, noe som bekrefter observasjonen til reineier.

Smakelighetsforsøkene viste at reinflokken raskt skiftet diett og spiste hovedsakelig av FK reinfôr. Dette var reinsdyr som hadde hatt startfôret som eneste fôr i en måned. Man kan derfor stille spørsmålet om reinen skiftet fôr for å få en variasjon i kosten. Smakelighets-forsøket pågikk i tre uker, og reinen viste ikke noen tendens til å bytte tilbake til startfôret mot slutten av forsøket, men hadde FK reinfôr som rundt 70 % av dietten. Vi konkluderer derfor med at reinen foretrekker FK reinfôr.

Dette kan tyde på at endringene som ble gjort i startfôret for å forsøke å øke smakeligheten på dette fôret ikke hadde den ønskede virkningen på reinen. Felleskjøpet fôrutvikling arbeider videre med dette spørsmålet, men har foreløpig ikke klart forslag til alternative resepter for å øke smakeligheten i eventuelt startfôr.

Et viktig funn fra disse forsøkene er imidlertid at årskalvene raskt begynte å lukte på og spise av kraftfôret. I og med at det var en begrenset størrelse på reinflokken og tilstrekkelig mengde fôr i fôrtrauene slik at samtlige dyr fikk spise seg mette, hadde samtlige årskalver mulighet til å lukte og smake på fôret uten å bli jagd bort. Dette er viktig kunnskap for reindriftsnæringen. Har en mulighet til å spre kraftfôret i et tynt lag over et stort område slik at årskalvene får mulighet til å lukte og smake på fôret uten å bli jagd bort av større dyr, er sannsynligheten større for at kalvene raskt begynner å spise av fôret. I fôrings-situasjoner i hele reinflokker, med begrenset mengde fôr, vil sannsynligvis kalvene bli jagd unna fôret så raskt at de ikke får tid til å venne seg til dette.

Fôringsforsøkene viste at reinsdyr som får fri tilgang på kraftfôr spiser så mye fôr at de øker kroppsvekten. I forbindelse med krisefôring er målet å få reinen til å overleve perioder med vanskelig tilgjengelige beiter. Da vil det være tilstrekkelig å gi reinen noe mindre fôr per dyr. Utfordringen er at dersom det gis for lite fôr vil dominerende dyr spise av fôret, og jage unna dyr som er lavere på rangstigen og spise fôret beregnet på disse. Derfor vil reineier i praksis måtte føre noe ekstra for å sikre at alle dyr får tilgang på tilleggsfôr.

Statens fjellstuer i Finnmark

Av: Kristin Hurlen Marthinsen, rådgiver

I Finnmark har vi tre fjellstuer som er eid av staten og disse er Mollisjok, Jotka og Ravnastua. Alle tre fjellstuenne ligger idyllisk til, langs den gamle postruten fra Alta til Karasjok. Alle fjellstuenne har oppsittere som bor fast hele året. De tilbyr overnatting og matserving. Det skal hele året være mulig å finne husly ved fjellstuenne dersom det skulle oppstå en nødsituasjon på fjellet.

Fjellstuenne ble opprinnelig bygget for å sikre embetsmenn og andre som skulle over vidda, det skulle alltid være mulighet for husrom om det var behov. Byggingen av fjellstuer i Finnmark skjedde i 1840-årene og på det meste hadde Staten mer enn 40 fjellstuer i fylket. Da veibyggingen skjøt fart på 1960-tallet i Finnmark ble behovet for fjellstuer mindre og de fleste er nå solgt.

Det er fortsatt slik at det alltid skal være mulighet for hjelp på fjellstuenne selv om behovet er blitt mindre og det er mest turister i dag som benytter seg av fjellstuetilbudet. Fjellstuenne er fortsatt en sikkerhet for de som har sitt arbeid på vidda, og er en del i bruk av reindrifutøvere som har rein i områdene rundt. Her kan de få hjelp om det er noe som skal repareres, få seg overnatting og

mat. Dermed fungerer det fortsatt som det var ment i tidligere tider, en sikkerhet ved uhell eller været slår om på vidda.

Jotka fjellstue ligger på Joatkajävri og her er det oppsitterne Lisa og Steinar Kristensen som tar imot turister og reindrifutøvere. De har drevet fjellstua siden 2003 da de overtok etter Lisas foreldre. Fjellstua er den som ligger

Jotka

Bilde: Kristin Marthinsen

nærmest Alta og ligger cirka 4 mil unna. Fjellstua er et stopp i offroad finnmark og i finnmarksløpet.

Mollisjok ligger ved elva lešjohka som er en del av Tanavassdraget, Norges 3. lengste elv. Fjellstua har siden 1920- tallet vært en helårig betjent stue. I dag er det Margit Eriksen Opgård som er oppsitter, hun har vært i stillingen siden januar 2006. Her har hun tatt imot mange turister og reindrifutøvere som har funnet en trygg plass på vidda. Margit tilhører samme Eriksen familie som driver Ravnastua, på Mollisjok har familien drevet siden 1920.

Ravnastua ligger cirka 30 km fra Karasjok, og første bosetning var rundt 1850. I dag er det Oskar Eriksen som sitter som oppsitter. Han overtok først etter sin mor i 1989 og var her i to år, før han kom tilbake i 2001 og har tatt i mot gjester på Ravnastua frem til i dag. Familien Eriksen har hatt ansvaret for driften av fjellstua siden 1947.

Ravnastua

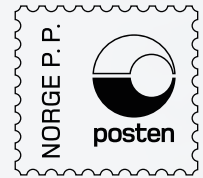
Bilde: Annie Abrahamsen Wik

Mollisjok

Bilde: Annie Abrahamsen Wik

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Løkkeveien 111, 9510 Alta
ISSN 0333-4031

Rapport fra arbeidsgruppen bedre styring, dialog og samhandling i reindrifftsforvaltningen

Landbruksdirektoratet inviterte i fjor høst statsforvalterne i Trøndelag, Nordland og Troms/Finmark til et samarbeid for å bedre dialogen, samhandlingen og styringen i aksene mellom statsforvalteren og Landbruksdirektoratet. Arbeidet

har tatt utgangspunkt i de ressurser og rammer som er stilt til disposisjon. Assisterende Statsforvalter i Trøndelag Øystein Johannessen har ledet arbeidet.

Målet til arbeidsgruppen har vært å bidra til at forvaltningen

fremstår som tydelig og ensartet ovenfor reindriftnæringen.

Arbeidsgruppen leverer sin rapport 1. juli og legges ut på Landbruksdirektoratets hjemmeside: www.landbruksdirektoratet.no.

Statsforvalterne

Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Statens hus, 9815 Vadsø
Telefon 78 95 03 00
fmitpost@fylkesmannen.no
Besøksadresse:
Deanugeaidnu 6, Karasjok
Bredbuktnesveien 50B, Guovdageaindu
Skogbrukets hus, Andselv
Strandveien 13, Tromsø
Damsveien 1, Vadsø

Fylkesmannen i Nordland
Statens hus, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
fmnpostmottak@fylkesmannen.no
Besøksadresse: Moloveien 10

Fylkesmannen i Trøndelag
Besøksadresse:
Saemien Sijte, Snåsa
Øra 28, Røros
Postadresse: Postboks 2600
7734 Steinkjer
Telefon: 74 16 80 00
fmitpost@fylkesmannen.no

Landbruksdirektoratet

Avdeling Reindrift, Alta
Besøksadresse: Løkkeveien 111, 9510 Alta
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Oslo
Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo
Besøksadresse: Stortingsgt. 28, 0161 Oslo
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no